

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

INSENERITEADUSKOND

Kuressaare kolledž

Kerli Kruusik

Saare maakonna elanike investeerimisharjumused

Lõputöö

Õppekava „Ettevõtlus ja elamusmajandus“

Juhendaja Paavo Kuuseok, MBA

Kuressaare 2022

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 9023 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Kerli Kruusik

.....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 193171SDVR

Üliõpilase e-posti aadress: kerli.kruusik.001@gmail.com

Juhendaja: Paavo Kuuseok, MBA

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	7
SISSEJUHATUS.....	8
1. Investeerimine ja seda mõjutavad tegurid.....	10
1.1. Säätmine ja investeering.....	10
1.2. Investeeringuvõimalused.....	11
1.3. Kohalikesse investeeringuobjektidesse investeering.....	16
1.4. Investeeringuotsuseid mõjutavad tegurid.....	17
2. Investeering Eestis ja Saare maakonnas ning meetodika.....	21
2.1. Erasisikuna ja ettevõttega investeering Eestis.....	21
2.2. Saare maakonna elanike finantskirjaoskus ja finantskäitumine.....	22
2.3. Kohalikud investeeringuobjektid Saare maakonnas.....	23
2.4. Uurimise eesmärk ja meetodika.....	24
3. Saare maakonna elanike investeeringuharjumused.....	26
3.1. Vastajate majanduslik seis.....	27
3.2. Investeering Saare maakonna elanike seas.....	29
3.3. Saare maakonna investorite investeeringuotsuseid mõjutavad tegurid.....	36
3.4 Kohalikesse investeeringuobjektidesse investeering.....	39
KOKKUVÕTE.....	42
SUMMARY	44
KIRJANDUS.....	46
LISAD	53

Lisa 1. Küsitluse ankeet	53
Lisa 2. Lihtlitsents	66

Jooniste loetelu

Joonis 1. Investeerimisportfelli suurusjärk	35
---	----

Tabelite loetelu

Tabel 1. Investeeringute võimalik tootlus, risk, likviidsus, sissetuleku tüüp. Autori koostatud Liivamägi <i>et al.</i> (2020) põhjal.....	11
Tabel 2. Vastanute demograafilised näitajad	26
Tabel 3. Sissetulekust säästmise protsent.....	27
Tabel 4. Mitte säästmise põhjused	28
Tabel 5. Vastajate brutosissetulek ühes kuus (eurot)	29
Tabel 6. Investeerimise kohta info saamine	30
Tabel 7. Investeerimist takistavad tegurid.....	30
Tabel 8. Varaklassid, kuhu vastajad takistavate tegurite puudumisel investeeriksid.....	31
Tabel 9. Investeerimisega tegeletud aeg	32
Tabel 10. Investeerimise peamised eesmärgid.....	33
Tabel 11. Investeerimisalased teadmised	34
Tabel 12. Saare maakonna elanike investeeringute varaklassid	34
Tabel 13. Investeerimisotsuste tegemine	36
Tabel 14. Tegurite mõju investeerimisotsustele.....	37
Tabel 15. Mõjuteguritele reageerimine	38
Tabel 16. Huvi kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu	39
Tabel 17. Saare maakonna investeerimisobjektid	40

LÜHIKOKKUVÕTE

Uurimustöö eesmärgiks on teada saada, milliseid investeerimisvalikuid teevad Saare maakonna investorid, millised tegurid mõjutavad nende investeerimisotsuseid ja mis takistab või soodustab mitte investeerivate saarlaste võimalikku investeerimistegevust. Samuti uuritakse, kui suur on huvi Saare maakonna kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu.

Töös kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit ja viiakse läbi ankeetküsitlus. Uuringu tulemusena selgus, et Saare maakonna investor investeerib kõige enam üksikaktsiatesse ja investeerimisfondidesse. Kõige enam on elanikel portfell suurusjärgus 1001–5000 eurot. Peamised eesmärgid investeerimiseks on raha väärtuse kasvatamine, finantsvabaduse saavutamine ja pensionipõlveks raha kogumine. Investorid on pigem riskialtid ja passiivse investeerimisstrateegiaga. Põhilised tegurid, mille põhjal Saare maakonna investor investeerimisotsuseid teeb, on investeringu kasvupotentsiaal, sisetunne, maailmamajanduse olukord ja eelnevad kogemused. Investeerimisotsuste mõjuteguritest mõjutavad vastajaid kõige enam huvipakkuva ettevõtte majandustulemused, riigi majanduslik olukord ja investoritest mõjuisikute ja rahablogijate postitused. Kõige enam ei tegeleta investeerimisega teadmiste ja rahaliste vahendite puudumise tõttu. Ligi pooled vastajatest sooviksid investeerimisega alustada, kui puuduksid takistavad tegurid. Mitte investeerijatele kõige huvipakkuvamaks varaklassiks osutus kinnisvara. Kohalikest investeerimisobjektidest on investeerimisega tegelevad vastajad veidi rohkem huvitatud, kuid üldiselt on nii investeerivate kui ka mitte investeerivate vastajate huvi keskmine. Investeerimisega tegelevad vastajad sooviksid investeerida börsil olevasse Saare maakonna ettevõttesse, mitte investeerijad kohalikku elu edendavasse objekti.

Võtmesõnad: investeerimine, säästmine, varaklassid, Saare maakond

SISSEJUHATUS

Investeeringimine on muutunud Eestis populaarsemaks. Inimestel on tekkinud selle teema vastu suur huvi ja soov ennast harida. Eetris on olnud mitmeid investeeringimiseemalisi telesaateid, nagu näiteks „Rahamaraton“ ETVs. Tihti on ajakirjanduses näha selleteemalisi artikleid, lisaks ilmub kuus korda aastas ajakiri Investor. Sotsiaalmeediakanalitel on kontosid, mis on eesmärgiks võtnud Eesti inimeste finantsalase harimise, näiteks kristiinvesteering Instagramis. Samuti korraldatakse palju koolitusi ja investeeringimiseemalisi seminare. Ilmunud on mitmed raamatud, mis aitavad alustada investeeringimiseekonda igal inimesel, näiteks Kristi Saare „Kuidas alustada investeeringimisega“, mis kuulub Rahva Raamatu 2021. aasta viie kõige enam müüdud raamatute hulka (Rahva Raamat, 2022).

Investeeringimist populariseeritakse ka riiklikul tasandil. Rahandusministeeriumi eestvedamisel on kokku pandud Eesti inimeste finantskirjaoskuse edendamise strateegia aastateks 2021–2030, kus on välja toodud eesmärk anda inimestele julgust investeeringimisega alustamiseks, sellega pikaajaliselt tegemiseks ja selleks mugavate võimaluste loomine (Rahandusministeerium, 2021).

Võrreldes varasemate aastatega oli huvi investeeringimise vastu 2021. aastal märkimisväärselt suurem. Tallinna börsil oli 2021. aasta mitmes mõttes edukas. 31. detsembril 2021 oli Eestis 96 243 vähemalt ühe Tallinna börsil kaubeldava väärtpaberiga väärtpaberikonto. Seda oli ligi 42 000 konto võrra rohkem kui pool aastat varem. (Raidla, 2021) Üks kasvu põhjus võib olla suur aktsiate avaliku esmaemissioonide (edaspidi IPO) arv. Näiteks märkis Enefit Greeni aktsiaid üle 60 335 investorit, ligi 5% kogu Eesti rahvastikust, mis tegi selle läbi aegade suurima märkijate arvuga IPO-ks Baltimaades (Suimets, 2021). Sealjuures lisandus pärast Enefit Green börsile tulekut 32 000 vähemalt ühe Tallinna börsil kaubeldava väärtpaberiga väärtpaberikontot (Raidla, 2021).

Kui riigi tasemel on huvi investeeringimisse selgelt tõusnud, ei ole seda Saare maakonnas kitsamalt uuritud. Viimane Saare maakonna elanike investeeringimiskäitumise uurimus tuleb 2018. aastast, kui Anita Hanseni kaitstud uurimustööst „Saaremaa elanike finantskäitumise analüüs“ selgus, et

Saaremaa elanikud investeerivad vähe, tuues üheks võimalikuks põhjuseks vähese sellealase teadlikkuse (Hansen, 2018). Siinne töö soovib uurida, milline on olukord neli aastat hiljem.

Lõputöö eesmärk on teada saada, milliseid investeerimisvalikuid teevad Saare maakonna investorid, millised tegurid mõjutavad nende investeerimisotsuseid ja mis takistab või soodustab mitte investeerivate saarlaste võimalikku investeerimistegevust. Samuti uuritakse, kui suur on huvi Saare maakonna kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu. Eesmärgist lähtudes on koostatud järgnevad uurimisküsimused:

1. Saare maakonnas elava investori profiili koostamine;
2. Saare maakonna investorite investeerimisotsuseid mõjutavate põhiliste tegurite leidmine;
3. investeerimisega mitte tegelevate Saare maakonna elanike investeerimist takistavate tegurite uurimine;
4. saarlaste huvi suuruse uurimine kohalike investeerimisobjektide vastu.

Lõputöö metoodikana kasutatakse ankeetküsimustikku. Küsimustikuga kogutakse andmeid Saare maakonna elanikelt nende investeerimisharjumuste kohta. Analüüsi tulemusel saadakse teada kuidas Saare maakonna elanikud investeerivad, millised tegurid investoreid mõjutavad ja milline on huvi kohalikul tasandil investeerimise vastu.

Lõputöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade investeerimisest ja säästmisest, erinevatest investeerimisvõimalustest, üldistest võimalustest kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimisest ja tuuakse välja investeerimisotsuseid mõjutavad tegurid. Töö teine peatükk keskendub investeerimisele Eestis ja Saare maakonnas. Antakse ülevaade, kuidas erineb Eestis eraisikuna ja ettevõttega investeerimine, milline on Saare maakonna elanike finantskirjaoskus ja finantskäitumine, tuuakse välja varasemaid ning olemasolevaid kohalikke investeerimisobjekte Saare maakonnas. Viimasena kirjeldatakse peatükis uurimuse eesmärki ja metoodikat. Kolmandas peatükis on välja toodud uuringu tulemused ja analüüs. Selgitatakse välja, milline on küsimustikule vastanute majanduslik seis, kuidas maakonna elanikud investeerivad, millised tegurid mõjutavad Saare maakonna investoreid ja milline on huvi kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu.

1. Investeerimine ja seda mõjutavad tegurid

Siinne peatükk annab ülevaate töö teoreetilisest taustast. Peatükk jaguneb neljaks alapeatükiks. Esimeses alapeatükis käsitletakse üldist informatsiooni säästmisest ja investeerimisest. Teises alapeatükis antakse ülevaate erinevatest investeerimisvõimalustest. Kolmas alapeatükk kirjeldab kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimist. Neljandas alapeatükis on välja toodud kuus investeerimisotsuseid mõjutavat tegurit.

1.1. Säästmine ja investeerimine

Raha majandamiseks on kaks peamist viisi: investeerimine ja säästmine. Investeerimine on olemasolevate rahaliste vahendite paigutamine tulevikuks saadava tulu ja rahavoo nimel. Erinevalt säästmisest, mis on passiivne raha kogumine, keskendub investeerimine raha teenimisele ehk tootlusele ja võtab säästmisest oluliselt suuremaid riske. Säästmisel paigutatakse raha pangadeposiiti; investeerides omandatakse näiteks ettevõtte aktsia, võlakiri, fondiosak või hoopis kinnisvaraobjekt. (Nurga, 2007)

Säästmise puhul pannakse raha kõrvale selleks, et see oleks endale sobival ajal kindlalt saadaval ja omaks väikest riski selle väärtuse kaotamiseks (Welch, 2022). Soovituslikuks miinimum säästumääraks peetakse 10% oma igakuisest sissetulekust, kuid aina enam räägitakse juba 20% säästumäärast (Saare, 2018).

Investeeringu põhieesmärk on kapitali kasvatamine. Investorid soovivad, et nende vara kasvaks kiiremini kui inflatsioon ehk et investeeritud kapital ei kaotaks oma ostujõudu. (Nurga, 2007) Inflatsiooniks nimetatakse kaupade ja teenuste hindade tõusu pikema aja jooksul, mille tulemusel väheneb raha väärtus ja ostujõud (Eesti Pank). Investorid soovivad teha investeeringuid, mille oodatav tulumäär oleks suurem kui inflatsioon, mistõttu võtavad nad riske, et tootlus ületaks raha ostujõu säilimise (Nurga, 2007).

Investeeringuid saab jaotada kaheks (Chen, 2021):

1. reaalinvesteeringud ehk materiaalne vara, nt kinnisvara, väärismetallid;
2. finantsinvesteeringud ehk omandiõiguste, kohustuste soetamine, nt aktsiad, võlakirjad.

Investeermisel on risk ja tootlus omavahel seotud. Üldjuhul kehtib reegel, et mida suurem on investeeringu risk, seda suurem võib olla tootlus. Suurem risk võib tähendada ka suurt või täielikku alginvesteeringu kaotust. (Saare, 2018) Erinevate investeeringute võimalik tootlus, risk, likviidsus ja sissetuleku tüüp on välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Investeeringute võimalik tootlus, risk, likviidsus, sissetuleku tüüp. Autori koostatud Liivamägi *et al.* (2020) põhjal

Investeering	Võimalik tootlus	Risk	Likviidsus	Sissetuleku tüüp
Kasvuaktsia	Kõrge	Kõrge	Kõrge	Kasv
Dividendiaktsia	Keskmine	Keskmine	Kõrge	Hübriid
Valitsusvõlakiri	Madal	Madal	Keskmine	Rahavoog
Ettevõtte võlakiri	Keskmine	Keskmine	Keskmine	Rahavoog
Indeksfond	Keskmine	Keskmine	Kõrge	Kasv
Kinnisvara	Keskmine	Keskmine	Madal	Hübriid
Iduettevõtte osalus	Väga kõrge	Väga kõrge	Madal	Kasv
Raha (hoius)	Väga madal	Väga madal	Kõrge	Rahavoog

Kõige kõrgema riskiga investeeringud on iduettevõtte osalus ja kasvuaktsiad, mille puhul on võimalik tootlus suurim. Kõige madalama riskiga on valitsusvõlakiri ja hoius, mille puhul on ka võimalik tootlus madal.

1.2. Investeermisvõimalused

Peatükis antakse ülevaade kaheksast peamisest varaklassist ja tuuakse välja, mis on igasse varaklassi investeerimise head ja halvad küljed.

Üksikaktsiad tähendavad osalust ettevõttes, mille aktsia investor soetab. Aktsiatega on võimalik tulu teenida kahel viisil: kapitalitulu ja dividenditulu. Kapitalitulu puhul ostetakse aktsia odavalt ja müüakse kallimalt maha, dividenditulu puhul saadakse osa ettevõtte omanikele välja makstud kasumist. Kapitalitulu aktsiatega ootavad investorid hinnatõusu. Dividendiinvestorile on kasulik hinna langemine, kuna see annab võimaluse saadud dividende odavamalt uuesti investeerida. (Roosaare, 2018)

Aktsiatesse investeerimise põhirisk on ettevõtte edu langus. Kui ettevõttel läheb halvasti, langeb ka aktsia hind, mistõttu on oht, et aktsiad tuleb hiljem kahjumiga maha müüa. Üksikaktsiate puhul on ettevõtte valik keeruline, kuna ei saa kindel olla, et hetkel edukal ettevõttel läheb hästi ka aastate pärast. Seetõttu peetakse üksikaktsiate ostmist pigem riskantseks, kuid neid riske on võimalik maandada hajutamise teel, valides investeerimisportfelli üksteist tasakaalustavaid aktsiaid. (Saare, 2018)

Investeerimisfond on investorite raha kogumik, mida valdab fondijuht. Investorid paigutavad raha fondi, ostes valitud fondi osakuid, iga osak on väike osa kogu fondi investeerimisportfelligist. Võimalik on valida eri tüüpi fondide vahel, mis erinevad üksteisest nii riskitaseme kui ka investeerimishorisoni poolest. (Nasdaq, 2022)

Investeerimisfondide haldamist saab jagada kaheks: aktiivselt juhitud fondid ja indeksfondid ehk passiivselt juhitud fondid (Saare, 2018). Indeksfondid järgivad börsiindekseid, mis näitab, kuidas börsil tervikuna läheb (Liivamägi *et al.*, 2020). Indeksfond ostab indeksi nimekirjas olevaid väärtpabereid võrdeliselt kogu turu jaotusega, paika on pandud millised varad fondi ostetakse ja milline on nende tasakaal. Indeksfondide puhul ei pea fondijuhid ise otsuseid tegema. Nende töö on vaid osta juurde samas proportsioonis samu väärtpabereid nagu on mõne indeksi koosseis ja müüa kui investorid raha välja võtavad. Indeksfondide suur pluss on nende tagatud madalad halduskulud. (Saare, 2018) Aktiivselt juhitud fondi puhul on eesmärk teenida turust suuremat tootlust ja fondijuhid otsustavad pidevalt portfelli kuuluvate väärtpaberite koosseisu üle (D’Arcangelis & Rotundo, 2015). Nende fondide suurim probleem on kõrged haldustasud: üldjuhul läheb 2–3% investeringutest haldustasudeks, mistõttu peaks fond teenima oluliselt kõrgemat tootlust kui valitud investeringud. (Saare, 2018)

Võlakiri on fikseeritud tuluga finantsinstrument, mida ostes annab investor riigile, omavalitsusele või ettevõttele laenu. Võlakirjal on lunastustähtaeg, millal tuleb laenu põhiosa võlakirja omanikule tagasi maksta. (Fernando, 2022) Võlakirja soetades tuleb jälgida selle väärtust, intressi ja

tagasimaksegraafikut. Võlakirjad ei amortiseeru, laen makstakse tagasi alles lunastustähtajal ja jooksvalt toimuvad vaid intressimaksed, tavaliselt neli korda aastas. (Saare, 2018) Lisaks fikseeritud intressimaksetega võlakirjadele on olemas veel ujuva intressimääraga võlakirjad, mille intressimaksed muutuvad, makse sõltub perioodi indeksist või muust kursist, ja diskontovõlakirjad, millel intressimaksed puuduvad, tulu tekib võlakirja nimiväärtuse ja ostuhinna vahest (SEB).

Võlakirjainvestori suurim risk on inflatsioon. Omades pikaajalist võlakirja, mis maksab 6% intressi aastas ajal, mil inflatsioon on 3%, on võlakirjadest tulevad intressid plussis. Kui aga inflatsioon peaks tõusma näiteks 8% juurde aastas, samal ajal makstakse võlakirja eest 6% aastas, on intressid miinuses. (Appel, 2010)

Võlakirjadesse investeerimist peetakse ajastutruuks viisiks tootluse saamiseks. Nendesse tasub paigutada raha, mida ei plaanita järgnevatel aastatel jooksul kasutada. Võrreldes aktsiatega on võlakirjad ilma suure lühiajalise volatiilsuse ja suurema langusriskita. (Tyson, 2021)

Olenemata turu olukorrast on **kinnisvara** üks populaarseim investeerimisvaldkond. Kinnisvaraga on võimalik teenida nii kapitalitulu kui ka passiivset tulu ning selle väärtus tõuseb ajas ja liigub koos inflatsiooniga kaasa. (Roosaare, 2018) Kinnisvara alla kuuluvad näiteks korterid, majad, maatükid ja muud hooned (Liivamägi *et al.*, 2020). Populaarsemateks viisideks kinnisvaraga raha teenimiseks on selle flippimine ehk ostmine, remontimine ja müümine, ja üürikinnisvara (Saare, 2018).

Flippimisega on võimalus lühikese ajaga teenida suuri summasid. Kuid sellega kaasnevad mitmed ohud, näiteks võib muutuda turuseis ja kinnisvara väärtus langeb oluliselt või tekivad tihtipeale ootamatused renoveerimisel. Vähem tömahukam on tegeleda üürikinnisvaraga, see eeldab pidevalt olemas olemist ja üürnikega tegelemist, kuid on väga heaks passiivse tulu allikaks. Üürikinnisvara puhul on võimalik pakkuda pikaajalist kui ka lühiajalist renti (nt Airbnb, Booking.com). Lühiajalise rendi puhul on võimalus teenida rohkem ja see on väga tulus populaarsetes turismiobjektidega piirkondades. (*Ibid.*)

Kinnisvarasse investeerimise miinus on see, et kinnisvaraobjektid vajavad aeg-ajalt remonti, mis tekitab suuremat kulu. Samuti võib üürikinnisvara puhul olla probleeme üürniku leidmisega või hoopis üürniku endaga, mistõttu ei too objekt enam raha sisse. Võrreldes muude varaklassidega on kinnisvara oma olemuselt väga stabiilne – hinnaliikumised on aeglased ja vajadus elukohtade järele ei kao kunagi. Samuti on suur osa oma panusel, tootlust annab reguleerida vastavalt sellele

kui palju ise oled valmis panustama sellesse, kui palju kinnisvaraobjekte soetad, kas üürid välja või flipid. (Roosaare, 2018)

Viimase 10 aastaga on üha populaarsemaks muutunud **krüptovara**, seda suuresti Bitcoin'i järsu kasvu tõttu. Krüptovara esineb digitaalses keskkonnas krüptograafilisel kujul ja seda luuakse ploki ahelas. (Burniske & Tatar, 2018) Krüptovarale on omane suured hinnakõikumised: nende väärtused võivad kõikuda ühe päeva jooksul mitukümmend või isegi mitu tuhat protsenti, millelt krüptovaraga tegelejad teenivad kasumit, ostes odavalt ja müües kallimalt (Saare, 2018). Hinna määrab turul nõudluse ja pakkumise dünaamika (Burniske & Tatar, 2018).

Krüptovara peetakse alles tähtsaks varaklassiks. Nende valitsemise, pakkumisgraafiku, kasutusviiside ja väärtuse aluste majanduslikud tunnused on üpris kindlalt paigas iga konkreetse krüptovara tekkest alates ja ajapikku muutuvad selle likviidsusprofiil ja turuomadused. Krüptovara väärtusel on kaks mõjutegurit: kasutusväärtus ja spekulatiivne väärtus. Kasutusväärtus näitab seda, milleks vara aluseks olevat ploki ahelat kasutatakse ehk milline on nõudlus selle vara järele. Spekulatiivne väärtus seisneb selles, et inimesed prognoosivad, kui laialt erinevaid krüptovarasid tulevikus kasutatakse. Krüptovara vananedes kasvab selle kasutusväärtuse osakaal ja väheneb spekulatiivne väärtus, kuna inimesed mõistavad paremini, milline on edaspidine nõudlus vastava vara järgi. Spekulatiivset väärtust on keeruline hinnata, kuna vähestel investoritel on vara tulevase väärtuse hindamiseks mingi kindel alus, ülejäänud lähevad turu liikumisega kaasa. (*Ibid.*) Krüptovara peetakse küllaltki riskantseks tema spekulatiivse väärtuse tõttu. Risk rahast ilma jääda on väga suur ja tihti esineb selle puhul pettuseid, mida on raske teistest eristada. (Saare, 2018)

Ühisrahastus on finantseerimisviis, millega on võimalik äriühingutel või füüsilistel isikutel projektide ellu viimiseks saada väikeste summade kaupa raha paljudelt inimestelt. Üldjuhul toimub ühisrahastus avalike internetiplatvormide kaudu, kus kindla aja jooksul leiavad rahastuse taotlejad projektidele finantseerijad, kes soovivad teenida investeringutelt kas intressitulu või saada osa kasumist. (Finantsinspeksioon, 2021) Mõne projekti puhul pakutakse rahastuse eest vastu tulevaseid tooteid (Mollick, 2013).

Ühisrahastust jaotatakse kolmeks: laenu põhine, investeringu põhine ja finantstulu mitte pakkuv. Laenu põhise ühisrahastuse puhul viib vahendajaks olev portaal kokku laenu pakkuva ja laenu sooviva isiku. Investeringu põhise ühisrahastuse korral saab rahastust pakkuda taotleja väärtpaberitesse, aktsiatesse, osadesse või omakapitali instrumentidesse, vastutasuks saadakse kas

osaluse, võlakirja või osa projekti tulust. Finantstulu mitte pakkuva ühisrahastusega saab toetada projekte ja annetada heategevuseks, sealjuures rahalist kasu saamata. (Finantsinspeksioon, 2021)

Ühisrahastusse on võimalik investeerida väga väikeseid summasid, mis teeb sinna investeerimise võimalikuks pea kõigile. Samas peetakse ühisrahastust küllaltki riskantseks, kuna sõltuvalt ühisrahastusportaalist jääb pankrotistunud laenude hulk 5–15% vahele, mistõttu ei pruugi kõiki laene tagasi saada. (Saare, 2018) Samuti tuleb arvestada pika tasuvusperioodiga, kuna raha tagastamine sõltub suuresti sellest, kas ja millal investeeritav ettevõtte kasumisse jõuab (Finantsinspeksioon, 2021).

Iduettevõtte on institutsioon, mille eesmärk on luua uus toode või teenus väga ebakindlatest tingimustes (Ries, 2013). Blank ja Dorf (2020) defineerivad iduettevõtte eesmärgiks otsida skaleeritavat, korratavat ja kasumlikku ärimudelit. Skaleeritavus viitab ettevõtte võimele kasvada, tavaliselt kiires tempos, pikema aja jooksul, minimaalsete lisakuludega. See tähendab, et iduettevõttel on piisavalt suur turg või võimalus turul kiiresti laieneda ja teenida üha suuremat kasumit. Kui iduettevõtte ei kasva pidevalt ja kiiresti, ei suuda ta konkurentsis eespool püsida, meelitada ligi võtmetöötajaid ega saada lisarahastust. (Bhargava *et al.*, 2020)

Iduettevõtte loob midagi täiesti uut ning on oma olemuselt äärmiselt riskantne ja ettearvamatu tulevikuga (Ries, 2013). Iduettevõtted keskenduvad harva kohalikule tasandile, nende soov on kasvada kiiresti ja jõuda globaalsele tasandile, sõltumata ettevõtte asukohast. Nende kliendid on üldjuhul üle terve maailma, geograafilistest piirides sõltumatult. (Wise & Feld, 2017)

Iduettevõtted saavad kapitali kaasata näiteks ühisrahastusplatvormide, kus on võimalik ka tavakodanikel iduettevõtte osakuid osta, või riskikapitali kaudu. Kapitali pakkumine saab toimuda otse riskikapitalistilt või riskikapitali haldava fondi kaudu, kuhu riskikapitalistid oma raha panustavad. Riskikapital esineb enamasti ettevõtte lihtaktsiate näol. (Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus) Olles juba suurema netoväärtusega investor, on võimalik olla ingelinvestor. Tegu on investoriga, kes pakub suuremat rahalist tuge, saades vastutasuks ettevõtte omakapitali. Ingelinvesteeringud on sageli paljude iduettevõtetete peamine rahastamisallikas. Seda tüüpi investeeringud on riskantsed, kuna tegu on alustavate ettevõtetega, mille puhul ebaõnnestumise võimalus on suur. (Ganti, 2022)

Muud investeeringud, millesse selles töös ei keskenduta, on näiteks väärismetallid, kunst, postmargid jm. Väärismetalle on peetud üheks kindlamaks investeeringuks, kuna tegu on füüsilise esemega ja nendega on võimalik kaubelda, kui rahandussüsteem peaks kokku kukkuma (Saare,

2018). Tegu on madala volatiilsusega investeringuga. Väärismetallidesse investeerimise populaarsust suurendavad inflatsiooni kiire tõus ja sõjalised ning poliitilised kriisid. (Palmer, 2022) Kunst, postmargid jm eksootilisemad investeerimisvõimalused on küllaltki riskantsed, kuna sinna investeerimine nõuab väga spetsiifilisi teadmisi ja raha tagasisaamine ei ole garanteeritud, samuti on likviidsus väga madal. Hinnakasvu on pigem oodata nende varade pealt, mida kolleksionäärid hindavad. Eelnevate investeringute ühine tunnus on see, et need ei paku investorile jooksvat sissetulekut, vaid põhinevad hinnakasvul. (Liivamägi *et al.*, 2020)

1.3. Kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimine

Selles peatükis tutvustatakse võimalusi kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimiseks. Taoline investeerimine on hea, sest aitab tugevdada kohalikku majandust, suurendada konkurentsi perifeeriast väljas asuvate ettevõtetega ja on kasulik tervele kogukonnale.

Levinud viis kohalike traditsiooniliste ja iduettevõtete toetamiseks on otsese investeringuga või läbi ühisrahastusplatvormi. Kui avalikesse ettevõtetesse investeeritakse börsi kaudu ja seda saab teha iga eraisik, siis eraettevõttesse investeeritakse otsese investeringuga, mistõttu on selle osakud vaid vähestel, enamasti asutajatel, juhtkonnal või väiksel grupil investoritel. (Investor.gov)

Alustaval ettevõttel võib olla keeruline pankadelt ja suurtelt investoritelt rahastust saada. Et edaspidi saada rahastust mujalt, on vaja algfinantseerimist. Algasfaasis olevad ettevõtted alustavad üldjuhul äritegevust sõpradelt, tuttavatelt või pereliikmetelt soodsatel tingimustel saadud laenuga. Kui ettevõtte on tegevust juba alustanud, tekitab see suuremat huvi riskikapitalistide, pankade ja ingelinvestorite seas. (Copp, 2020) Kui on soov investeerida kohalikesse ettevõtetesse kas algkapitali laenamisega või ingelinvesteerimisega, tuleb kasuks omada tutvusi investorite seas ja kuuluda erinevatesse investorite gruppidesse ning olla kursis kohaliku eluga.

Ühisrahastus on üks lihtsaim viis kohalikesse ettevõtetesse investeerimiseks. Ühisrahastusplatvormid annavad võimaluse ettevõtetele pakkuda ligipääsu suuremale hulgale investoritele ja toetajatele. Tänu sotsiaalmeediale on ühisrahastus väga hea viis nii vajaliku rahastuse saamiseks kui ka oma ettevõtte tutvustamiseks, kuna info jõuab kiiresti paljude inimesteni. (Smith, 2021) Ühisrahastusplatvormid on teinud investori jaoks väga mugavaks, kuna iga rahastust küsiva ettevõtte kohta on platvormil kirjas põhjalik tutvustus, tulevikuplaanid, riskitegurid ja muu vajalik info (Funderbeam, Fundwise, Kickstarter).

Kohalikul tasandil on võimalik investeerida ka munitsipaalvõlakirjadesse, mida annavad välja kohalikud omavalitsused, linnad ja maakonnad. Nende abil ehitatakse uusi teid, koole ja ollakse muud moodi abiks kohaliku elu arengul. (Investor.gov)

1.4. Investeerimisotsuseid mõjutavad tegurid

Siinses peatükis tutvustatakse põhjalikumalt lõputöös fookuses olevaid mõjutegureid, milleks on isikuomadused, liigne enesekindlus, karjakäitumine, meediakajastus ja sotsiaalmeedia, riskitaluvus ja majanduslikud tegurid.

Investorite käitumist on käsitletud nii teaduskirjanduses kui ka raamatutes. See valdkond püüab mõista ja selgitada investorite tehtud otsuseid, kombineerides psühholoogia ja investeerimise teemad mikro- (üksikisikute, rühmade otsustusprotsess) ja makrotasandil (finantsturgude mõju). Investorite käitumise puhul uuritakse vaimseid protsesse ja emotsionaalseid probleeme, mida üksikisikud, finantseksperdid ja kauplejad finantsplaane tehes ja investeringute protsesse hallates välja näitavad. (Baker & Ricciardi, 2014)

Üksikisiku investeerimiskäitumist mõjutavad kolm põhilist tegurit, mis otseselt muudavad isiku investeerimist (Han & Park, 2019; Eesti Keele Instituut):

1. inimese isikuomadused, nt liigne enesekindlus ja optimism, kaotuse vastumeelsus, enesekontroll;
2. sotsiaalkeskonna tegurid ehk sotsiaalne vastastikmõju (kahe või enama inimese vastastikune mõju) ja ka sotsiaalsete etalonrühmade mõju (isiku vaadetele ja käitumisele otsest või kaudset mõju avaldav inimeste rühm);
3. finants- ja majanduslikud faktorid ehk investorite finantsteadmiste tase ja majanduslik olukord.

Investori **isikuomadused** on üks põhilisi tegureid investeerimisel. Inimeste otsuste tegemist ja hinnangute andmist mõjutavad minevikusündmused, isiklikud uskumused ja eelistused (Baker & Ricciardi, 2014). Erinevatest kirjandustest on selgunud, et emotsionaalsed ja psühholoogilised tegurid, nagu hirm, ahnus ja liigne enesekindlus mängivad investeerimisotsuste tegemisel olulist rolli (Statman *et al.*, 2006; Lo *et al.*, 2005; Daniel *et al.*, 1998). Psühholoogilistel teguritel on otsuste langetamisel tugev mõju, sest neil on kalduvus panna meile midagi meeldima või mitte

meeldima (Sarwar & Afaf, 2016). Enese paremini tundmine võib oluliselt kaasa aidata inimest informatsiooni efektiivsemaks kasutamiseks otsuste tegemisel (Fung & Durand, 2014).

Isikuomadused mõjutavad, millist strateegiat investeerimisel kasutatakse. Passiivsed investorid, kes hoiavad oma finantsvara pikemas perspektiivis, tehes lühiajaliselt portfellis vaid marginaalseid kohandusi, on tavaliselt edukamad kui kasulikkust ja kasumit maksimeerivad investorid (Wärneryd, 2001). Passiivsed investeerimisstrateegiad vähendavad ka emotsionaalseid tegureid, mis võivad põhjustada vigu investeerimisotsuste tegemisel (Altman, 2014). Shanmugsundaram ja Balakrishnan (2011) on leidnud, et investeringutega raha kaotamise valu on peaaegu kolm korda suurem kui investeringute pealt raha teenimisest tulenev rõõm. Samas selgus ka, et väikesed korrektsioonid kapitaliturul on sageli tekitanud paanikat investorite seas, kes on teinud kiireloomulise ja läbimõttlemata otsuse ja müünud maha oma investeringu, et mitte kaotada raha lühiajaliselt, selle asemel et keskenduda investeringu pikaajalisele potentsiaalile. (Shanmugsundaram & Balakrishnan, 2011, viidanud Obamuyi, 2013)

Isikuomadustest lähemalt puudutatakse selles töös **liigset enesekindlust**. Liigse enesekindlusega inimene on väga heal arvamusel oma oskustest ja otsustusvõimest. Kui inimene on liiga enesekindel, hindab ta teatud olukordades oma oskusi, teadmisi, uskumusi ja hinnanguid üle. Liialt enesekindlad inimesed on kõrgema riskitasemega investeerijad ja suuremad kauplejad. (Gill *et al.*, 2018) Nad üritavad lüüa turgu ehk saavutada turuindeksiga võrreldes kõrgemat tootlust, seda näiteks pidevalt investeringuid ajastades, millega kaasnevad teenustasud, mis omakorda mõjutavad investeringute tootlust (Liivamägi *et al.*, 2020). Psühholoogilised uuringud on näidanud, et meestel esineb rohkem liigset enesekindlust, eriti meeste domineeritud valdkondades, nt rahanduses (Barber & Odean, 2001). Oma uuringus leidsid Barber ja Odean (2001), et liigse enesekindlus mõjutab meeste kauplemis- ja investeerimiskäitumist. Investorite liigse enesekindluse mudelid ennustavad, et kuna mehed on naistest enesekindlamad, kauplevad nad ka rohkem ja nende investeerimistulemused on halvemad kui naistel. Uuringust selgus, et kauplemise tõttu kaotavad mehed rohkem tootlust kui naised, mis võib olla põhjustatud meeste liigsest enesekindlusest. (*Ibid.*)

Ebaratsionaalsus investeerimiskäitumises on olnud peamine tegur finantsturu suurte äkktõusude ja languste taga. **Karjakäitumine** on üks selline käitumise anomaalia, mis eirab efektiivse turu hüpoteesi (ingl *efficient-market hypothesis*, EMH). Efektiivse turu hüpoteesi järgi teevad investorid teadlikke otsuseid ja määravad investeringute eeldatava tootluse tasakaalumudeli põhjal, nagu näiteks kapitalivara hinnakujundusmudeli (ingl *capital asset pricing model*, CAPM)

põhjal, mistõttu on väärtpaberid õiglase hinnaga. Karjakäitumise korral jälgendavad investorid aga teiste tegevust ega tee otsuseid enda hinnangul, mis toob kaasa väärtpaberite väärhinnangu. (Prosad *et al.*, 2012)

Karjakäitumist esineb neil investoritel, kes ei ole kindlad, millist finantstoodet või -vara osta või müüa. See võib põhjustada turu ebatõhusust, tekitades varade hinnamullid ja suure hindade languse, eriti tõsine on olukord siis, kui need põhinevad eksitaval teabel. (Altman, 2014) Mulliks nimetatakse finantsvarade hindade erinevust fundamentaalselt põhjendatud väärtusest, mis võib tekkida siis, kui ostetakse vara selle tõttu, et ka teised ostavad seda. Mullid aga lõhkevad väga lühikese aja jooksul ja kiiremini kui need tekkisid, mistõttu kaotavad enim väikeinvestorid, kes olid väheinformeeritud. (Nurga, 2007) Passiivse investeerimisstrateegia puhul ei teki karjakäitumist, kuna siis säilitatakse oma strateegia olenemata varade hindade liikumisest (Altman, 2014).

Meediakajastus ja sotsiaalmeedia mõjutavad inimesi suurel määral. Ankurdamise efekti kasutatakse psühholoogias kirjeldamaks inimese omadust usaldama otsuste tegemisel liialt ühte ettejuhtuvat infot (Andersen, 2007). See võib juhtuda jälgides meediakajastust ja sotsiaalmeediat. Digitaliseerumine on meid pannud sõltuma ja mõnikord ka üle kontrollima oma otsuseid veebilehtedelt, et saada kinnitust, kas meie tegevus on õige või vale. Youtube'i, Instagrami või Facebooki sisuloojad räägivad inimestele erinevate investeerimisvõimaluste kohta, turundavad neid võimalusi ja püüavad inimesi sellega mõjutada. Meemid ja postitused sotsiaalmeedias, mis on seotud näiteks konkreetse aktsia või krüptovaraga, loovad inimestes teadlikkust ja mõjutavad mingil määral olemasolevaid investeerimisvõimalusi. Näiteks avaldas Elon Musk Twitteris toetust krüptovarale Dogecoin, mis suurendas üleöö krüptovarasse investeerimist 8% võrra. (Yavana & Prerana, 2021) Ka Bollampelly (2016) uuring kinnitas, et väga paljud investorid usaldavad investeerimisotsuseid tehes mittetraditsiooniliste kanalite uudiseid, nagu finantsuudiste leheküljed ja sotsiaalmeedia, samuti nõustusid mitmed investorid, et sotsiaalmeedia finantsuudised teevad investeerimisotsuste tegemise kergemaks.

Investorid toetuvad igat tüüpi meedias olevale uudisele, mis aitab neid kaasa tuleviku prognoosimisel ja ebakindlate otsuste tegemisel. Kuna informatsiooni tuleb juurde väga palju, ei ole aega kogu infotulva läbi töödelda, tehakse tihtipeale loogiliselt mitteseletatavaid otsuseid. Investorite jaoks on väga oluline jälgida ettevõtete uudiseid, kuna ettevõtete tegevused mõjutavad nende finantstulemusi, tulemuslikkust, kasumlikkust ja aktsia hindasid. Investorid peavad olema piisavalt pädevad selleks, et mõista ettevõtete uudiste mõju ja teha kauplemisotsuseid, kas osta,

müüa või hoida. Uuringu tulemused on näidanud, et olenevalt uudise sisust ja informatsiooni mõjust, annavad investorid selektiivselt tähelepanu vaid sellele teabele, mis mõjutab nende portfelli või investeringute eesmärki. (Gowri B & Ram, 2019) Oluline on märkida ka seda, et erinevatel majandust puudutataval uudistel on tihti suur mõju aktsiate hindadele (Cox *et al.*, 2016, viidanud Gowri B & Ram, 2019).

Investeeringisotsuseid tehes arvestavad investorid võimaliku tulu ja selle riskidega. **Finantsriskitaluvus** on oluline tegur, mis mõjutab investeringute valikut ja säästude kasutamist finantsturul. (Bayar *et al.*, 2020) Riskitaluvust ja erinevaid riskitaset mõjutavaid demograafilisi tegureid on üle maailma palju uuritud. Geetha ja Vimala (2014) Indias läbi viidud uuringus selgus, et inimese vanuse, sissetuleku, hariduse ja ameti muutumine mõjutab alati märkimisväärselt investeerimise riskikäitumist. Grable ja Roszkowski (2008) leidsid, et vanuse ja riskitaluvuse vahel on negatiivne seos – mida vanem on inimene, seda vähem ta investeerides riske võtab. Wati *et al.* (2015) uurisid samuti investorite riskikäitumist ja leiti, et meestel on suurem riskitaluvus kui naistel, mis võib tuleneda sissetuleku erinevusest. Ka haridus ja riskitaluvus on omavahel tugevalt seotud, haridustaseme suurenemine suurendab riskitaluvust. Kuigi Gibson *et al.* (2013) uuringus selgus, et subjektiivselt on meestel kõrgem investeerimisalaste teadmiste tase kui naistel, on mõlema soo puhul kõrgemad investeerimisalased teadmised seotud suurema riskitaluvusega.

Majanduslikud tegurid nagu ettevõtte tulevane tulu ning riigi ja maailma üldine majanduslik olukord mängivad investeerimisotsuste tegemisel olulist rolli. Inimeste investeerimisotsuseid mõjutavad muuhulgas ka ettevõtte varasem tootlus, kapitali eeldatav kasv, dividendide jaotamise plaanid, ettevõtte eeldatav kasum. (Gill *et al.*, 2018) Al-Tamimi (2006) uuris Araabia Ühendemiraatide üksikinvestoreid finantsturul mõjutavaid tegureid ja leidis kuus olulisimat tegurit, mis olid tähtsuse järjekorras ettevõtte eeldatav kasum, kiire rikastumine, aktsiate turustatavus (ingl *stock marketability*), ettevõtte aktsia varasemad tootlused, valitsuse osalus ja organiseeritud finantsturgude loomine. Samuti toodi mõjuteguritena välja dividendide maksmine ja praegused majandusnäitajad. (Al-Tamimi, 2006) Finants- ja majanduslikud tegurid jagunevad välisteks ja sisemisteks teguriteks. Välised tegurid need, mis tulenevad makromajanduslike näitajate kõikumistest, nt muutused intressimääras, hindade ebastabiilsus, tööhõive ebakindlus, sotsiaalne ja majanduslik turvavõrk. Sisemiste tegurite hulka kuuluvad sissetulek, varade suurus, finants- ja majandusalaste teadmiste tase ja likviidsuspiirangud. (Han & Park, 2019)

2. Investeeringimine Eestis ja Saare maakonnas ning metoodika

Selles peatükis puudutatakse lähemalt Eesti- ja Saare maakonnasest investeeringimist. Käsitletakse eraisikuna ja ettevõttega investeeringimist Eestis, tuuakse välja varasemaid uuringuid Saare maakonna elanike finantskirjaoskusest ja -käitumisest ning tutvustatakse varasemaid ja praeguseid kohalikke investeeringimisobjekte. Viimases alapeatükis tutvustatakse siinse uurimistöö eesmärki ja metoodikat.

2.1. Eraisikuna ja ettevõttega investeeringimine Eestis

Eesti väikeinvestoreid alustavad üldjuhul oma tegevust eraisikuna. Kuid mahtude suurenedes võib ettevõtte kasulikud olla. (Tearu, 2020) Põhiline eelis ettevõttega investeeringimisel on maksukohustuse edasi lükkamine ja maksueelse raha investeeringimisvõimalus. Maksukohustust on võimalik edasi lükata selle hetkeni, kuni tulu reaalselt ettevõttest välja võetakse. Raha välja võtmiseks on kaks viisi: dividendidena või palka makstes. Maksukoormuselt on dividendidena raha välja võtmine mõistlikum, kuna siis peab maksma selle pealt vaid tulumaksu, kuid kui investori eesmärk on saavutada finantsvabadus ehk elatuda vaid investeeringute tulust, on vaja maksta endale vähemalt miinimumpalka. (Saare, 2018) Teine eelis ettevõtte alt investeeringimisel on tegevusega kaasnevad kulud, mida eraisik oma tuludest maha arvestada ei saa, näiteks üürikinnisvaraga tegeledes saab ettevõtjana tuludest maha arvestada kõik vajalikud remondi- ja sisustuskulud (Tearu, 2020).

Krüptovarasse on mõistlik investeeringida vaid ettevõtte alt. See on tulusam, kuna eraisikuna tuleb iga kasumlik tehing deklareeringida ja iga tehingu pealt tuleb maksta tulumaksu, olenemata sellest, kas platvormilt on tehtud tavavaluutas väljamakseid pangakontole või mitte. Ettevõtte alt krüptovaraga kasumi teenimist eraldi ei deklareeringita ega maksustata, maksukohustus tekib alles siis, kui tehakse ettevõttest väljamakseid. (Maksu- ja tolliamet, 2022)

On ka teatud juhtumid, kus ei ole mõistlik ettevõtte alt investeerida. Esimene neist on eraisikutele pakutavad maksusoodustused, nagu kolmanda samba sissemaksetele kehtestatud tulumaksusoodustus. Seega on mõistlik eraisikuna see soodustus ära kasutada. Teine juhtum on seotud topeltmaksustamisega. Nimelt peetakse saadud dividendidelt kinni tulumaks, kuid soovides dividendid ettevõtte alt eraisikule edasi maksta, peab sellelt omakorda tasuma tulumaksu, seetõttu on soodsam omada dividendiaktsiaid eraisikuna. (Tearu, 2020)

2.2. Saare maakonna elanike finantskirjaoskus ja finantskäitumine

Finantskirjaoskus on oskuste, teadmiste, hoiakute ja käitumiste kogum, mis aitab inimestel rahaasjades teha paremaid otsuseid, tagamaks leibkonna majanduslik heaolu. Finantskirjaoskuse alla kuuluvad ka teadmised investeerimise põhitõdedest. (Rahandusministeerium, 2021) Klapper ja Panos (2011) leidsid, et finantskirjaoskus on madalam maapiirkondades ja suurlinnadest väljaspool elavatel inimestel. Selle järgi võib eeldada, et Saare maakonna elanikud investeerivad vähem kui nt Tallinnas või Tartus elavad inimesed, kuid seda pole siiani tõestatud.

Piirkonniti on Meriküll ja Rõõm (2019) analüüsinud Eestis leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste uuringus varade jaotust Eestis. 2017. aasta andmetel oli Eesti rikkaim piirkond Tallinn ja Harjumaa, teisel kohal Tartu ja Tartumaa. Saaremaa on koos Hiiumaa ja Raplamaaga neljandal kohal. (Meriküll & Rõõm, 2019) Sellest saab eeldada, et Saare maakonna inimestel on investeerimiseks vähem vahendeid kui Eesti suurlinnade elanikel, kuid tõestavaid uuringuid taaskord tehtud ei ole.

Saaremaa elanike finantskäitumist on lõputöös uurinud Anita Hansen (2018), kus selgus, et uurimuses osalenud Saaremaa elanikest tegeleb säästmisega 71%, kuid investeerimisega vaid 21%. Populaarsem oli sularaha kõrvale panemine või raha kogumine arvelduskontole. Autor arvas, et oluline on tõsta inimeste teadlikkust investeerimisest, et raha väärtus ajas säiliks ja omaks ka tootlust. Uuringu tulemustest selgus siiski, et Saaremaa elanikud tegelevad aktiivselt oma rahaasjade planeerimisega, majanduslikult on parem olukord neil, kellel on kõrgharidus. (Hansen, 2018)

2.3. Kohalikud investeerimisobjektid Saare maakonnas

Saare maakonnas on mitmed kohalikud ettevõtted taotlenud rahastust läbi ühisrahastusplatvormi. Järgnevalt on toodud näiteid Saare maakonna ettevõtetest, kelle rahastuse taotlemine on osutunud edukaks.

Üks edukamaid ühisrahastuskampaaniaid on olnud Saare maakonna ettevõttel BoostMe OÜ. Ettevõtte kasutas 2015. aastal Funderbeam'i platvormi, leidmaks rahastust supertoidusegude Boost Yourself tootmiseks. Ettevõtte eesmärk oli rahastust saada vahemikus 150 000–259 000 eurot. Kokku investeeriti ettevõttesse 220 279 eurot ehk 173% soovitud miinimumsummast. (Funderbeam)

Edukas oli ka käsitöödžinni ja toonikut tootva ettevõtte Lahhentagge OÜ ühisrahastuskampaania platvormil Fundwise. Ettevõtte soovis rahastust saada 99 900–219 600 eurot. Kokku investeeriti nende ettevõttesse 219 600 eurot ehk 220% soovitud miinimumsummast. (Fundwise)

Läbi Kickstarteri platvormi oma kasemahlast karastusjooke tootvale kaubamärgile ÖselBirch rahastust küsinud ettevõtte Öselstuff OÜ soovis saada 24 000 eurot kapitali. See neil ka õnnestus ja nende ettevõttesse investeeriti 24 381 euro väärtuses. (Kickstarter)

Lisaks ühisrahastusele on võimalus toetada Saaremaaga seotud ettevõtteid Tallinna börsil. Üks neist on AS PRFoods, mis on valdusfirma grupi ettevõtete jaoks, mis tegelevad kalatoodete tootmise ning müügiga Soome ja Eesti turul ning kalakasvatusega Rootsis ja Soomes. AS PRFoods on Nasdaq Tallinna börsi põhinimekirjas alates 5. maist 2010. Saaremaaga seob ettevõtet forelli kasvatamine lisaks Soomele ja Rootsile ka Saaremaal Veere külas. Samuti toimub kala töötlemine Saaremaal Vettel OÜ tootmishoonetes. (Nasdaq, 2022)

Teine börsil olev ettevõtte ei ole otseselt Saaremaaga seotud, kuid ettevõtte juhatuse liige on Saaremaalt Kärlalt pärit Priit Vaikmaa. TextMagic AS on B2B kommunikatsiooniettevõtte, mis võimaldab klientidel saata informatsiooni läbi tekstisõnumi platvormi. Tegu on rahvusvahelise ettevõttega, mille enamik klientidest asuvad Ameerika Ühendriikides, Suurbritannias, Kanadas ja Austraalias. (Nasdaq, 2022) Kuigi ettevõtte aktsiaid soetades ei toeta otseselt Saaremaa ettevõtet, toetad siiski Saaremaalt pärit inimest.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 järgi peab igal vallal ja linnal olema arengukava ning eelarvestrategia, mis on aluseks eri eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele (Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, 2021). Saaremaa vald on koostanud

arengukava, mille peamine eesmärk on tagada järgnevatel aastatel erinevate tegevusvaldkondade tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Seejuures soovib vald arengukava elluviimisega parandada saarlaste elukvaliteeti ja muuta Saaremaa investoritele senisest veelgi atraktiivsemaks. Üks maakonna arengustrateegias 2030. aastani seatud eesmärk on teha Saare maakonnas parim elukeskkond Eestis koos majandusarengut toetava ettevõtluskeskkonnaga. Samuti on strateegiliseks eesmärgiks seatud, et Kuressaares on kindlate ja kiirete ühendustega konkurentsivõimeline majanduskeskkond ning väga head tingimused innovatiivseks ettevõtluseks ja kaugtööks. Saaremaa ettevõtluse edendamise suunal on välja toodud piirkonna võimaluste turundamine ja investoritele väärtuspakkumiste koostamine. (Saaremaa vallavolikogu, 2021) Seega on Saaremaa valla arengukava väga toetav investeerimise osas ja vald loob uusi võimalusi selleks.

Saare maakonnas on mitmeid erinevaid kohalikke investeerimisobjekte, kuhu inimestel on võimalik investeerida. See, kui paljud Saare maakonna elanikud selle vastu huvi tunnevad ja millistesse investeerimisobjekte kõige enam investeerida soovitakse, selgub töö empiirilises osas.

2.4. Uurimuse eesmärk ja metoodika

Siinne uuring viidi läbi saamaks teada, milliseid investeerimisvalikuid teevad Saare maakonna elanikud, mis mõjutab nende investeerimisotsuseid ja teada saada, mis takistab või soodustab mitte investeerivate saarlaste võimalikku investeerimistegevust. Samuti uuriti, kui suur oleks huvi erinevate Saare maakonna kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu.

Uuringu läbiviimiseks kasutati kvantitatiivuuringu meetodit ankeetküsitlust. Ankeetküsitlus valiti, kuna eesmärk oli analüüsiks saada suur hulk andmeid, samuti oli oluline selle mugav jagamisvõimalus ja anonüümsust tagav vastamisviis. Küsitluse läbiviimisel kasutati mugavusvalimit, jagades seda Facebooki keskkonnas töö autori sõbralistis olevatele inimestele ja gruppides Finantsvabadus ja Saare investor. Uuringus osales kitsas valik maakonna elanikke, 201 vastaja järgi 0,6% kogu maakonna elanikest (seisuga 01.01.2021) ja tulemusi mõjutab tugevalt see, et küsimustikku jagati investeerimisega seotud gruppides. Samuti ei saa kindlaks teha, kas küsimustikule vastajad on ka päriselt Saare maakonna elanikud.

Ankeetküsitlus viidi läbi Google Formsi keskkonnas 2.–19. märtsini 2022. Kokku vastas küsimustikule 201 inimest, kellest kahe vastaja ankeet jäeti tulemuste õigsuse huvides välja, kuna

ankeetide vastused ei olnud mõistetavad. Küsimustik oli eestikeelne ja kõik küsimused olid kohustuslikud. Kokku oli ankeetküsimustikus 27 küsimust, millest seitse olid sotsiaaldemograafiliste näitajate kohta, ülejäänud uurimisküsimustele vastuste leidmiseks.

Küsimused olid jaotatud erinevatesse alagruppidesse. Küsimustiku alguses uuriti, kas vastaja kogub raha säästudesse, vastavalt vastusele avanes erinev järgmine küsimus. Seejärel tuli vastata, kas vastaja tegeleb investeerimisega või mitte. Investeerivad inimesed pidid vastama kaheksale põhiküsimusele ja 15 mõjuteguri küsimusele Likerti skaalal, mitte investeerivad inimesed neljale küsimusele. Lisaks esitati mõlemale rühmale kaks küsimust kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise kohta. Küsimused olid valdavalt valikvastustega ja enamiku küsimuste puhul oli võimalik lisada juurde oma vastusevariant (tervikküsimustik on välja toodud Lisas 1). Saadud andmeid analüüsiti Exceli andmetötlusprogrammis.

Töö jaoks koostatud ankeetküsimustikus kasutatakse osaliselt Likerti skaalat. Likerti skaala on 1932. aastal Rensis Likerti välja töötatud meetod hoiakute mõõtmiseks. Tüüpiliselt kasutatakse 5- või 7-punktilist järjestusskaalat, mida vastajad kasutavad väitega nõustumise või mittenõustumise määraks, näiteks „1“ näitab täielikku mittenõustumist ja „5“ täielikku nõustumist. (Sullivan & Artino, 2013)

Töö kolmandas peatükis kasutatakse seoste leidmiseks korrelatsioonianalüüsi. Korrelatsiooniks nimetatakse terminit, mida kasutatakse kahe või enama kvantitatiivse muutuja vahelise seose leidmiseks. Seoste leidmisel näitab korrelatsioon muutujate vahelise seose tugevust või ulatust ja selle suunda. Korrelatsioonikordaja väärtused jäävad vahemikku -1 kuni $+1$, millest esimene näitab, et kaks muutujat on omavahel negatiivselt seoses ehk ühe muutuja kasvades teine kahaneb ja teine näitab, et kaks muutujat on omavahel positiivselt seoses ehk ühe muutuja kasvades kasvab ka teine. Kui korrelatsioonikordaja on 0, puudub kahe muutuja vaheline seos. Töös kasutatakse Pearsoni korrelatsioonikordajat, mis näitab lineaarse seose tugevust ja suunda. (Gogtay & Thatte, 2017)

Töös kasutatakse t-testi, et leida kahe vastajategrupi vastuste vahel statistiline olulisus. T-test on statistilise testi tüüp, mida kasutatakse kahe valimi keskmiste väärtuste võrdlemiseks, et leida kas nende vahel on oluline erinevus või mitte. Valim saab olla kas sõltumatu või sõltuv. Sõltumatu valimi korral võrreldakse erinevaid objekte, sõltuvate valimite puhul esinevad objektid paarikaupa, igale objektile ühest valimist on sobiv paariline teisest valimist, tunnuse väärtus muutub mingi tegevuse tulemusel. (Sauga, 2017) Siinses töös on valim sõltumatu ja olulisusenivoo on 0,05.

3. Saare maakonna elanike investeerimisharjumused

Selles peatükis tutvustatakse kvantitatiivuuringu tulemusi ja järeldusi. Antakse ülevaade vastanute demograafilistest näitajatest, majanduslikust seisust, investeerimisest, tuuakse välja saarlaste investeerimisotsuseid mõjutavad tegurid ja selgitatakse välja, kui suur on huvi kohalike investeerimisobjektide vastu.

Kvantitatiivuuringus osales kokku 199 vastajat. Vastanute demograafiliste näitajate ülevaate annab tabel 2.

Tabel 2. Vastanute demograafilised näitajad

	Arv	%		Arv	%
Sugu			Vanus		
Mees	63	31,7	Kuni 19 a	3	1,5
Naine	135	67,8	20–29 a	57	28,6
Ei soovi vastata	1	0,5	30–39 a	70	35,2
Kokku	199	100,0	40–49 a	38	19,1
Tööhõive (mitu varianti)			50–59 a	24	12,1
Õpilane	7	2,9	60–69 a	6	3,0
Üliõpilane	17	7,1	70–79 a	1	0,5
Palgatööline	148	61,7	Kokku	199	100,0
Ettevõtja	38	15,8	Perekonnaseis		
Pensionär	6	2,5	Vallaline	49	24,6
Lapsehoolduspuhkusel	13	5,4	Vabaabielus	86	43,2
Töötu	9	3,8	Abielus	61	30,7
Muu	2	0,8	Lesk	3	1,5
Kokku	240	100,0	Kokku	199	100,0
Ülalpeetavaid			Haridustase (kõrgeim)		
0	81	40,7	Põhiharidus	9	4,5
1	59	29,6	Kutseharidus põhihariduse baasil	16	8,0
2	33	16,6	Keskharidus	36	18,1

Tabeli 2 järg

3	19	9,5	Kutseharidus keskhariduse baasil	49	24,6
4	6	3,0	Bakalaureusekraad/rakenduskõrgharidus	55	27,6
5+	1	0,5	Magistrikraad	34	17,1
Kokku	199	100,0	Kokku	199	100,0

Vastanutest ligi kaks kolmandikku on naised ja kolmandik mehed ning nende vanused jäävad vahemikku 17–78 aastat. Kõige rohkem ehk kolmandik on vastajaid vanusevahemikus 30–39 aastat. Vastajate keskmine vanus on 36,9 aastat.

Kõrgeim haridustase jaguneb küllaltki võrdselt bakalaureusekraadi või rakenduskõrghariduse ja kutseharidus keskhariduse baasil vahel, mõlemaid on valinud ligikaudu veerand vastajatest. Üle poolte vastajatest on palgatöölised, neist 10,6% on lisaks palgatööle ka ettevõtjad. Kaks vastajat on valinud tööhõiveks „Muu“, üks neist nimetab end koduperenaiseks ja teine ei oska ennast liigitada ühegi vastusevariandi alla.

Pea pooled vastanutest on vabaabielus, kolmandik vastajatest aga abielus. Ligi kolmandik vastajatest on vallalised ja kolm vastajat lesed. Kuni kaks ülalpeetavat on 46,2% vastajatest ja 13% vastajatest on kolm ja enam ülalpeetavat. Ülejäänud vastajatel ei ole mitte ühtegi ülalpeetavat.

3.1. Vastajate majanduslik seis

Küsimustiku esimesed kolm küsimust puudutasid vastajate säästude kogumist. Valdav enamus vastajatest (77,9%, n = 155) koguvad raha säästudesse, 12,1% (n = 26) ei kogu ja 9% (n = 18) on varasemalt kogunud, kuid hetkel seda ei tee. Kui vastaja valis vastusevariandi „Jah“, tuli vastata mitu protsenti oma sissetulekust säästetakse. Tulemused on näha tabelis 3.

Tabel 3. Sissetulekust säästmise protsent

	Arv	%
Kuni 5%	26	16,8
5–10%	38	24,5
11–20%	33	21,3

Tabeli 3 järg

21–30%	21	13,5
31–40%	8	5,2
41–50%	10	6,5
51% või rohkem	17	11,0
Muu	2	1,2
Kokku	155	100,0

Tulemustest selgub, et Saare maakonna elanikud säästavad pigem väiksemaid summasid, kõikidest vastanutest 41,3% säästab kuni 10% oma sissetulekust. Kui tugineda küsimustiku neljandale küsimusele, kas tegeletakse investeerimisega või mitte, saab välja lugeda seda, et vastajad, kes säästavad vähemalt 31% oma sissetulekust (n = 35), on enamus ka need, kes investeerivad. Kaks vastajat valisid vastusevariandi „Muu“ ja mõlemad täpsustasid, et säästavad juhuslike summadega vastavalt võimalusele.

Kui vastajal ei ole sääste või hetkel ei säästeta, siis paluti märkida selle põhjused. Tulemused on näha tabelis 4.

Tabel 4. Mitte säästmise põhjused

	Arv	%
Ebapiisav sissetulek	22	50,0
Suured kulud ei võimalda	15	34,1
Suunan raha kohe investeerimiseks	12	27,3
Ei tunne vajadust säästmiseks	4	9,1
Muu	1	2,3
Kokku	44	122,8

Pooled vastajatest ei tegele säästmisega ebapiisava sissetuleku tõttu. Takistuseks on ka suured kulud, mis ei võimalda raha kõrvale panemist. Kuna 84,1% vastajatest on valinud sissetulekuga seotud vastusevariandid, saab järeldada, et soov säästmiseks on siiski olemas, säästmisega ei soovi tegeleda vaid neli vastajat. Üks vastaja valis vastusevariandi „Muu“ ja põhjendas oma

mittesäästmist sellega, et ei oska praeguses poliitilises olukorras oma raha ei investeerida ega paigutada.

Küsimuse 27 juures tuli märkida ära mis suurusjärgus on vastaja brutosissetulek ühes kuus. Tulemused on näha tabelis 5.

Tabel 5. Vastajate brutosissetulek ühes kuus (eurot)

	Arv	%
Kuni 600	20	10,1
601–1000	35	17,6
1001–1500	69	34,7
1501–2000	25	12,6
2001–2500	17	8,5
2501–3000	8	4,0
3001–3500	11	5,5
3501–4000	2	1,0
Rohkem kui 4000	12	6,0
Kokku	199	100,0

Enamiku vastajate sissetulekuks on kuni 2000 eurot, üle 2000 euro teenib vaid 50 vastajat. Tuginedes neljandale küsimusele, kas investeeritakse või mitte, siis vastajatest, kes teenivad kuni 1000 eurot kuus, tegelevad investeerimisega 29,1%. Vastajad, kes teenivad 1001 euro ja enam ühes kuus, tegelevad investeerimisega 65,3%. Seega saab väita, et mida suurem on inimese sissetulek, seda suurema tõenäosusega ta investeerimisega tegeleb.

3.2. Investeerimine Saare maakonna elanike seas

Küsimustikule vastanud Saare maakonna elanikest tegeleb investeerimisega 55,3% (n = 110). Mitte investeerijaid on vastanute seas 44,7% (n = 89). Küsimuses 5 sooviti nii investeerijatelt kui ka mitte investeerijatelt teada saada, kust on saadud peamine info investeerimise kohta. Tulemused on näha tabelis 6.

Tabel 6. Investeeringi kohta info saamine

	Arv	%
Sõbralt, tuttavalt, sugulaselt	79	40,7
Meediast	57	28,6
Raamatutest	67	33,7
Internetist	117	58,8
Koolitustelt	38	19,1
Mõjuisiku vahendusel	32	16,1
Ei tea investeeringist midagi	44	22,1
Muu	3	1,5

Üle poolte vastajatest (58,8%) on saanud peamise info internetist. Populaarseks infoallikaks on osutunud ka sõbrad, tuttavad või sugulased, mis näitab, et investeering kogub rohkem populaarsust ja inimesed räägivad sellest üksteisega. See omakorda ajendab üha enam inimesi investeeringuga tegelema. Kaks vastajat on täpsustanud, et on saanud infot ülikoolist ja üks vastaja on kuulnud investeeringist üht-teist.

Esmalt analüüsitakse nende vastajate tulemusi, kes ei tegele investeeringuga (n = 89). Alustuseks selgitati välja investeeringit takistavad tegurid, võimalik oli valida mitu vastusevarianti. Tulemused on välja toodud tabelis 7.

Tabel 7. Investeeringit takistavad tegurid

	Arv	%
Puudub huvi	19	21,3
Puuduvad teadmised	43	48,3
Puuduvad rahalised vahendid	33	37,1
Hirm kaotada raha	15	16,9
Ei pea vajalikuks	5	5,6
Negatiivsed kogemused	1	1,1
Muu	3	3,4

Kõige enam ei tegeleta investeerimisega teadmiste ja rahaliste vahendite puudumise tõttu. 33 vastajat, kes ei investeeeri rahaliste vahendite puudumise tõttu, teenib 54,5% brutotuluna kuus kuni 1000 eurot, mis näitab, et üle poolte juhtude on sissetulek ja investeerimine omavahel seotud. Vaid 15 vastajat ei investeeeri raha kaotamise hirmu tõttu, mis näitab, et inimesi ei takista mitte hirm, vaid teadmiste ja rahapuudus. Kolm vastajat on valinud vastusevariandi „Muu“ ja lisanud, et plaanitakse alustada investeerimisega lähiajal ja enne investeerimist on vajalik raha säästa. Üks vastaja ei investeeeri negatiivsete kogemuste tõttu ja täpsustas, et sai ühelt firmalt petta, kuna lepingusse peideti suured tehingukulud.

Seejärel selgitati välja, kas eelnevalt valitud takistavate tegurite puudumisel oleks soov alustada investeerimist. 42,7% (n = 38) vastajatest arvas, et oleks kindlasti soov investeerimisega alustada, kui puuduksid takistavad tegurid. Sama palju vastajaid ehk 42,7% (n = 38) ei ole päris kindel, kas sooviksid alustada või mitte. Vaid 14,6% (n = 13) vastajatest ei soovi investeerimisega alustada. Pooled vastanutest, kes valisid vastusevariandi „Võib-olla“, märkisid takistavaks teguriks piisavate teadmiste puudumise, mis näitab, et tõenäosus investeerimisega alustamiseks on suur, kuna teadmiste puudust on väga kerge muuta. Informatsioon investeerimise kohta on muudetud kõikidele väga kättesaadavaks ja välja on antud mitmeid algajatele mõeldud investeerimisraamatuid, kust saab kõik baasteadmised.

Järgnevalt uuriti, millistesse varaklassidesse oleks soov takistavate tegurite puudumisel investeerida. Tulemused on esitatud tabelis 8.

Tabel 8. Varaklassid, kuhu vastajad takistavate tegurite puudumisel investeeriksid

	Arv	%
Üksikaktsiad	21	23,6
Investeerimisfondid	11	12,4
Võlakirjad	3	3,4
Kinnisvara	37	41,6
Ühisrahastus	5	5,6
Iduinvesteeringud	5	5,6
Krüptovara	10	11,2
Ei ole varaklassidega kursis	36	40,4
Muu	4	4,4

Kõige enam sooviksid mitte investeerivad Saare maakonna elanikud investeerida kinnisvarasse. See võib tuleneda faktist, et tegu on ainsa investeeringuga, mida saab n-ö käega katsuda ja on võrreldes teiste varaklassidega stabiilsem. Kõige väiksem on huvi võlakirjade, ühisrahastuse ja iduinvesteeringute vastu. Neist esimesed kaks on vähem tuntud ja madalama tootlusega, mistõttu võib huvi olla väiksem. Iduinvesteeringutesse investeerimine ei pruugi huvi pakkuda, kuna see ei ole tavainimesele nii kättesaadavaks tehtud, samuti on tegu küllaltki riskantse investeeringuga. Neli vastajat valisid vastusevariandi „Muu“, kellest üks soovib investeerida kulda, üks ei plaani investeerida, ühele ei ole oluline, millisesse varaklassi investeerida ja ühel vastajal oleneb konkreetsest olukorrast.

Järgnevalt analüüsitakse nende Saare maakonna elanike vastuseid, kes tegelevad investeerimisega (n = 110). Küsimused olid koostatud eesmärgiga teada saada, milline on Saare maakonna investori profiil. Alguses tuli vastata, kui kaua on investeerimisega tegeletud. Tulemused on näha tabelis 9.

Tabel 9. Investeerimisega tegeletud aeg

	Arv	%
Kuni 1 aasta	26	23,6
2–3 a	37	33,6
4–5 a	25	22,7
6–7 a	7	6,4
8–9 a	5	4,5
10+ a	10	9,1

Enamik vastajaid on tegelenud investeerimisega kuni viis aastat. Üle 10 aasta investeerinud inimeste osakaal on 9,1% ja nende keskmine vanus on 40,1 aastat. Seejuures 2–3 aastat investeerimisega tegelenute keskmine vanus on 34,5 aastat, 4–5 aastat tegelenute aga 36,7 aastat, mis näitab, et keskmine vanus investeerimisega alustamisel on umbes 30 aastat.

Paluti ka märkida, kas investeeritakse eraisikuna ja/või ettevõttega. Enamik (73,6%, n = 81) investeerivatest vastajatest investeerivad vaid eraisikuna, 20,9% (n = 23) nii eraisikuna kui ka ettevõttega. Ainult ettevõttega investeerib 5,5% (n = 6) vastajatest. Nagu töö teises osas on välja toodud, tasub ettevõttega investeerima hakata mahtude kasvades. Vastajatest, kelle

investeeringisportfell on kuni 15 000 eurot, investeerib ettevõttega 28,4%. Üle 15 000 eurose investeeringisportfelliga vastajatest investeerib ettevõttega 79,3% vastajatest. See kinnitab väidet, et mahtude kasvades tasub kaaluda ettevõttega investeerimist, seda on ka enamik vastanutest teinud.

Küsimuse 8 juures selgitati välja vastajate investeerimise peamised eesmärgid, võimalik oli valida mitu vastusevarianti. Tulemused on kokku võetud tabelis 10.

Tabel 10. Investeerimise peamised eesmärgid

	Arv	%
Raha väärtuse kasvatamine	65	59,1
Finantsvabaduse saavutamine	64	58,2
Pensionipõlveks raha kogumine	57	51,8
Lisasissetuleku teenimine passiivse tulu näol	47	42,7
Suurema väljamineku jaoks raha kasvatamine	20	18,2
Laste tuleviku kindlustamine	33	30,0
Muu	4	4,5

Peamised eesmärgid, miks küsimustikule vastanud Saare maakonna elanik investeerib, on raha väärtuse kasvatamine, finantsvabaduse saavutamine ja pensionipõlveks raha kogumine. Kõige vähem on eesmärgiks valitud suurema väljamineku jaoks raha kasvatamine. Selle taga võib olla investeerimise pikk perspektiiv. Kui on vaja raha lühema aja jooksul, võib juhtuda, et investeeringu väärtus pigem kahaneb kui kasvab. Seega on suurema väljamineku puhul riskivabam tegutsemisviis säästmine. Muuhulgas tõid vastajad välja investeerimise eesmärkideks ettevõtte alustamise, reisimise ja hobid, samuti inflatsiooni tõttu raha väärtuse langemise vältimine. Üks vastaja ei oma head ja läbimõeldud plaani peamiste eesmärkide sõnastamiseks.

Küsimuse 9 juures paluti hinnata oma investeerimisalaseid teadmisi, tulemused on näha tabelis 11.

Tabel 11. Investeerimisalased teadmised

	Arv	%
Väga madalad	3	2,7
Madalad	32	29,1
Keskmised	60	54,5
Kõrged	13	11,8
Väga kõrged	1	0,9
Ei oska hinnata	1	0,9

Tulemustest saab järeldada, et vastajad hindavad oma investeeringualaseid teadmisi pigem keskmiseks või madalaks. 92,9% vastajatest, kes hindasid oma teadmisi kõrgeks või väga kõrgeks, on tegelenud investeerimisega vähemalt 4–5 aastat ja 80% vastajatest, kes hindasid oma teadmisi madalaks või väga madalaks, on investeerimisega tegelenud kuni kolm aastat. Arvutades korrelatsioonikordaja (r), et leida seos investeerimisega tegeletud aja ja investeeringualaste teadmiste vahel, leiti, et see on 0,4. See näitab, et on olemas keskmise tugevusega positiivne seos, et mida kauem ollakse investeeritud, seda suuremad investeeringualased teadmised inimesel on.

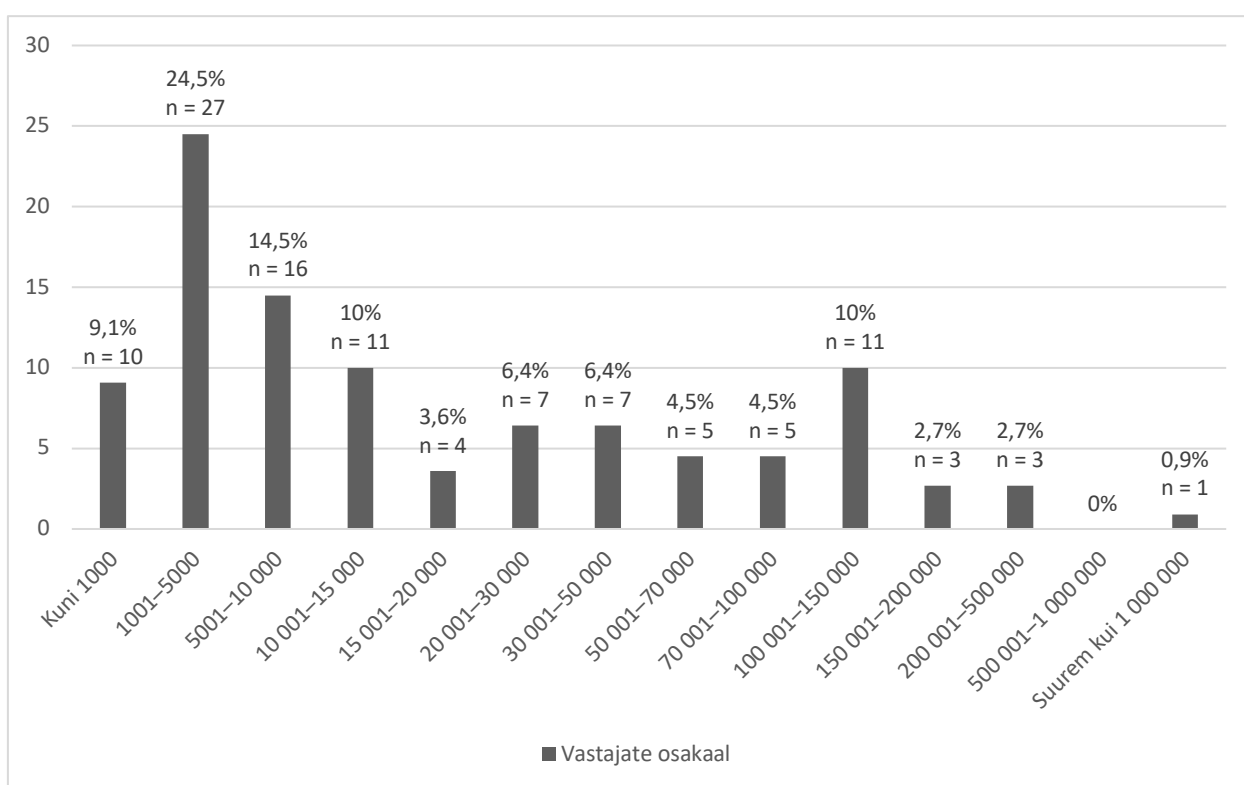
Küsimuse 10 juures sooviti teada saada millistes varaklassides on vastajate investeeringud. Tulemused on kokku võetud tabelis 12.

Tabel 12. Saare maakonna elanike investeeringute varaklassid

	Arv	%
Üksikaktsiad	80	72,7
Investeeringufondid	80	72,7
Võlakirjad	17	15,5
Kinnisvara	35	31,8
Ühisrahastus	30	27,3
Iduinvesteeringud	13	11,8
Krüptovara	41	37,3
Muu	9	8,1

Saare maakonna elanikud investeerivad kõige enam üksikaktsiatesse ja investeerimisfondidesse. Populaarseks on osutunud ka krüptovara, kuhu investeerib 37,3% vastajatest. Kolm vastajat on investeerinud väärismetallidesse, kolmel on investeeringud ettevõtte osalusena, üks on investeerinud päikeseparki, üks laenudesse ja üks vastaja omab pangahoiust. Tulemustest saab järeldada, et Saare maakonna elanikud on küllaltki riskantsed investorid, kuna nii üksikaktsiaid kui ka krüptovara peetakse kõrge riskiga investeeringuteks. Võlakirjadesse, mis on madala riskiga investeering, on investeerinud vaid 15,5% vastajatest.

Küsimuses 11 sooviti teada saada vastajate investeerimisportfelli suurusjärku. Vastused on näha joonisel 1.

Joonis 1. Investeerimisportfelli suurusjärk

Kõige enam on Saare maakonna elanikel portfelli suurusjärgus 1001–5000 eurot. Kuni 5000 euro väärtuse portfelliga vastajatest 89,2% on investeerimisega tegeleenud kuni kolm aastat. Vastajatest, kelle portfelli suurus on suurem kui 15 000 eurot, on 76,1% tegeleenud investeerimisega rohkem kui neli aastat. Arvutades r, et leida seos portfelli suuruse ja investeerimisega tegeleenud aja vahel, leiti, et r on 0,6, mis näitab, et on olemas keskmine positiivne seos, mis kaldub pigem tugeva seose poole. Seega, mida kauem ollakse investeerimisega tegeletud, seda suurem on investeerimisportfell.

Peale portfelli suurusjärgu märkimist paluti vastajatel järjestada rahalise väärtuse järgi kolm suurimat varaklassi oma portfellis. 37,4% vastajate (n = 107) investeerimisportfellis oli suurima mahuga varaklassiks üksikaktsiad, 23,4% (n = 25) vastajatel investeerimisfondid (k.a III pensionisammas). 22,4% (n = 24) vastajatest omas suurima mahuga varaklassina kinnisvara ja 10% (n = 11) krüptovara. Investeerimisportfellis mahu poolest teisena oli vastajatel (n = 77) kõige enam üksikaktsiaid (45,5%, n = 35) ja investeerimisfonde (28,6%, n = 22). Mahu poolest kolmandal kohal oli vastajatel (n = 59) kõige enam investeerimisfonde (28,8%, n = 17) ja võrdselt krüptovara ja ühisrahastust (16,9%, n = 10).

3.3. Saare maakonna investorite investeerimisotsuseid mõjutavad tegurid

Uurides investeerimisotsuseid mõjutavaid tegureid, paluti esmalt ära märkida, mille põhjal vastajad investeerimisotsuseid teevad. Valida oli võimalik mitu vastusevarianti, soovi korral sai lisada oma täpsustuse. Tulemused on välja toodud tabelis 13.

Tabel 13. Investeerimisotsuste tegemine

	Arv	%
Sõprade, tuttavate või sugulaste soovitusel	26	23,6
Meediakajastuse või reklaami põhjal	10	9,1
Sotsiaalmeedia põhjal	25	22,7
Teiste investorite tehtud investeeringute põhjal	27	24,5
Investeeringu kasvupotentsiaali põhjal	66	60,0
Riski suuruse järgi	39	35,5
Eelnevate kogemuste põhjal	50	45,5
Ettevõtte majandustulemuste põhjal	40	36,4
Maailmamajanduse olukorra põhjal	52	47,3
Sissetuleku suuruse järgi	29	26,4
Sisetunde põhjal	54	49,1
Muu	2	1,8

Põhilised tegurid, mis Saare maakonna elanike investeerimisotsuseid mõjutavad, on investeringu kasvupotentsiaal, sisetunne, maailmamajanduse olukord ja eelnevad kogemused. Lisaks toodi välja, et krüptovara puhul mõjutavad otsuste tegemist regulatsioonid. Üks vastaja lisas, et teeb investeerimisotsuseid oma uurimistöo põhjal. See, et vastajad on valinud põhiliseks teguriks sisetunde ja eelnevad kogemused näitab, et pigem usaldatakse iseennast, mitte teiste soovitusi või investeringuid. Investeringu kasvupotentsiaal on otseselt seotud tootlusega, seega vastanute jaoks on investeringu tootlus kõige olulisem tegur.

Seejärel sooviti Likerti skaala abil teada saada, mil määral mõjutavad järgnevad tegurid vastajate investeerimist. Valida oli võimalik viie skaalanumbri vahel, kus 1 tähendab „ei mõjuta üldse“ ja 5 „mõjutab väga“. Tulemused on näha tabelis 14.

Tabel 14. Tegurite mõju investeerimisotsustele

Mõjutegurid	Keskmine	Standardhälve
sõprade, tuttavate või sugulaste soovitus	2,83	1,15
meediakajastus, reklaamikampaaniad	2,44	0,95
investoritest mõjuisikute, rahablogijate postitused	3,23	1,11
teiste investorite tehtud investeringud	2,98	1,12
huvipakkuva ettevõtte majandustulemused	3,84	1,15
riigi majanduslik olukord	3,61	1,18

Tegurid, mis mõjutavad vastajate investeerimist ehk keskmise väärtusega üle 3,00, hinnati huvipakkuva ettevõtte majandustulemuse (M = 3,84), riigi majanduslikku olukorda (M = 3,61) ja investoritest mõjuisikute, rahablogijate postitused (M = 3,23). Tegurid, mis pigem ei mõjutanud vastajate investeerimist ehk keskmine väärtus alla 3,00, hinnati teiste investorite tehtud investeringud (M = 2,98), sõprade, tuttavate või sugulaste soovitusi (M = 2,83) ja meediakajastust, reklaamikampaaniad (M = 2,44). Standardhälve on meediakajastuse ja reklaamikampaaniate puhul 0,95 ehk madala hajuvusega, mis tähendab, et vastajad on pigem ühel arvamusel. Teiste tegurite puhul on standardhälve vahemikus 1,11–1,18, mis näitab keskmist hajuvust ja vastajate arvamused lähevad veidi lahku.

Sarnaselt eelmise küsimusega saab järeldada, et vastajatele on oluline investeringu tootlus, kuna huvipakkuva ettevõtte majandustulemused näitavad kui potentsiaalikas valitud ettevõtte on,

paremad majandustulemused võivad olla seotud suurema tootlusega. Karjakäitumist vastajade seas ei nähtu, kuna teiste tehtud investeeringud ja sõprade, tuttavate või sugulaste soovitusel investeerimisel vastajaid pigem ei mõjuta.

Seejärel anti vastajatele 9 väidet ja paluti valida viie skaalanumbri vahel, kus 1 märgib „ei nõustu üldse“ ja 5 „nõustun väga palju“, mil määral need väited vastaja kohta käivad. Tulemused on esitatud tabelis 15.

Tabel 15. Mõjuteguritele reageerimine

	Keskmine	Standardhälve
Investeerides olen valmis võtma suuri riske	3,21	0,99
Positiivse investeerimiskogemuse saamisel olen valmis võtma suuremaid riske	3,45	0,90
Investeeringute riskitase sõltub sissetuleku suurusest	3,40	1,22
Investeerides eelistan pikaajalisi investeeringuid	4,17	0,96
Investeeringute langust nähes vaatan seda kui võimalust juurde soetamiseks	3,98	1,03
Raha kaotamise hirmus olen investeeringu langushetkel kahjumiga maha müünud	1,55	0,90
Tunnen ennast investeerides enesekindlalt	3,30	0,87
Investeerimisotsuseid tehes jälgin sisetunnet	3,79	0,89
Olukord maailmamajanduses mõjutab minu investeerimisotsuseid	3,77	1,06

Vastuste keskmised väärtused ei ole üksteisest väga erinevad, kuid kõige enam nõustuti enda kohta väitega „Investeerides eelistan pikaajalisi investeeringuid“ ($M = 4,17$), standardhälvega 0,96, mis näitab madalat hajuvust. Selle järgi Saare maakonna investorid pigem passiivse investeerimisstrateegiaga ja ei tegele üleliia kauplemisega. Suuresti nõustuti ka väitega „Investeeringute langust nähes vaatan seda kui võimalust juurde soetamiseks“ ($M = 3,98$), standardhälve on võrreldes eelmise väitega suurem ($\sigma = 1,03$), kuid siiski madala hajuvusega. Vastajad pigem ei ole raha kaotamise hirmus langushetkel investeeringut kahjumiga maha

müünud, kuna keskvärtus on 1,55, standardhälbe 0,90, mis näitab madalat hajuvust. Eelnevast võib järeldada, et väikesed korrektsioonid kapitaliturul ei tekita paanikat investorite seas ja oma investeeringut ei müüda maha, vaid nähakse võimalust juurde soetamiseks odavama hinnaga.

Töö esimeses osas leiti, et vanuse suurenedes väheneb finantsriskitaluvus ja sissetuleku suurus mõjutab finantsriskitaluvust. Vastustest saadud tulemustega arvutati korrelatsioonikordaja (r) vanuse, sissetuleku ja riskiteguri vahel, et leida, kas teoorias väljatoodu leiab kinnitust ka antud töös. Korrelatsioonianalüüsi tulemused kinnitavad eelnevat seost. Riskitaluvuse ja vanuse vahel on negatiivne seos ($r = -0,192$), mis näitab, et vanuse suurenedes võtavad inimesed investeerides vähem riske. Riskitaluvuse ja sissetuleku vahel on seos positiivne ($r = 0,314$), mis näitab, et sissetuleku suurenedes võetakse ka rohkem riske.

3.4 Kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimine

Ankeetküsimustikus uuriti vastajatelt, mil määral ollakse huvitatud investeerima Saare maakonna kohalikesse investeerimisobjektidesse ja millised investeerimisobjektid pakuksid neile kõige enam huvi. Vastata tuli kahele küsimusele, millest ühe puhul kasutati Likerti skaalat ja teise puhul oli tegu valikvastustega küsimusega, kus võis valida mitu vastusevarianti. Tulemused on esitatud investeerivate ja mitte investeerivate vastajate puhul eraldi, et oleks näha, kas nende vahel on erisust. Esmalt uuriti, mil määral ollakse huvitatud investeerima Saare maakonna kohalikesse investeerimisobjektidesse. Valida sai viie skaalanumbri vahel, kus 1 märgib „ei ole üldse huvitatud“ ja 5 „olen väga huvitatud“. Vastajate seas oli 110 investeerijat ja 89 mitte investeerijat. Tulemused on esitatud tabelis 16.

Tabel 16. Huvi kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu

	Keskmine	Standardhälve
Investeerimisega tegelevad vastajad	2,94	1,24
Investeerimisega mitte tegelevad vastajad	2,80	1,13

Tulemused näitavad, et investeerimisega tegelevad vastajad on rohkem huvitatud kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimisest, keskvärtusega 2,94, standardhälve 1,24 ehk hajusus on vastajate vahel keskmine. Investeerimisega mitte tegelevate vastajate keskvärtuse tulemus oli

2,80 ja standardhälve 1,13 ehk samuti keskmine vastuste hajumine, kuid hajumine on võrreldes investeerimisega tegelevate vastajate vastustega väiksem.

Kui võrrelda investeerijaid ja mitte investeerijaid, ei ole märgata väga suurt erinevust. Mõlema puhul on huvi keskmine. Selleks, et leida, kas valimite keskväärtuste vahel on oluline erinevus või mitte, kasutati t-testi. Testi tulemusel selgus, et olulisus on 0,4 ehk suurem kui olulisuse nivoo 0,05. Seega ei ole huvi erinevus kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu investeerijate ja mitte investeerijate vahel statistiliselt oluline.

Seejärel sooviti teada, millistesse Saare maakonna investeerimisobjektidesse investeerimine pakuks vastajatele kõige enam huvi. Tulemused on esitatud tabelis 17.

Tabel 17. Saare maakonna investeerimisobjektid

	Arv (investeerijad)	% (investeerijad)	Arv (mitte- investeerijad)	% (mitte- investeerijad)
Ühisrahastusplatvormil olev Saare maakonna ettevõtte	19	17,3	9	10,1
Saare maakonna iduettevõtte	32	29,1	12	13,5
Kohalik toetust vajav ettevõtte	21	19,1	15	16,9
Börsil olev Saare maakonna ettevõtte	71	64,5	27	30,3
Kohalikku elu edendav objekt	34	30,9	35	39,3
Ei ole üldse huvitatud	21	19,1	24	27,0
Muu	7	6,4	2	2,2

Investeerimisega tegelevad inimesed on ülekaalukalt huvitatud börsil olevasse Saare maakonna ettevõttesse investeerimisest, mitte investeerijad aga kohalikku elu edendavasse objekti investeerimisest. Erisus võib taaskord tekkida sellest, et kohalikku elu edendav objekt on füüsiline asi, mille puhul mitte investeerijad näevad oma silmaga, kuhu nende investeering läheb. Ka 30,9% investeerijatest oleksid huvitatud kohalikku elu edendavasse objekti investeerimisest.

Kõige väiksem on mõlema rühma huvi ühisrahastuse vastu, mille taga võib olla ühisrahastuse pikk tasuvusperiood. Kaks vastajat, kes ei tegele investeerimisega, täpsustasid, et hetkel ei oska öelda, kuhu oleks huvi investeerida. Investeerimisega tegelevatest vastajatest neli lisas, et sooviks investeerida Saare maakonna kinnisvarasse. Ühele vastajale pakuks huvi investeerimine potentsiaalsesse ettevõttesse, ühele otsest mõju pakkuvasse objekti. Üks vastaja lisas, et varem ei ole ette tulnud kohalikku elu edendavasse objekti investeerimist ja hetkel selle järgi ei otsustaks, kuid see võib mingil määral mõjutada tema otsust.

Tulemustest võib järeldada, et huvi kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu on olemas, kuid mitte väga suur, sest 46,1% kõikidest vastajatest ei ole üldse investeerimisest huvitatud. Mitte investeerijate puhul on see osakaal lausa 27%, kuid see võib tuleneda vähestest investeerimisalastest teadmistest, seega ei osata veel taolisest investeeringust midagi arvata.

KOKKUVÕTE

Uurimustöö eesmärk oli teada saada, milliseid investeerimisvalikuid teevad Saare maakonna investorid, millised tegurid mõjutavad nende investeerimisotsuseid ja mis takistab või soodustab mitte investeerivate saarlaste võimalikku investeerimistegevust. Samuti uuriti, kui suur on huvi Saare maakonna kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimise vastu.

Töö teoreetilises osas käsitleti üldist informatsiooni investeerimisest ja säästmisest, anti ülevaade erinevatest investeerimisvõimalustest, kus tutvustati lähemalt kaheksat peamist varaklassi, toodi välja võimalused kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimiseks ja kuus investeerimisotsuseid mõjutavat tegurit.

Töös kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit ja viidi läbi ankeetküsitlus, mida jagati mugavusvalimina Facebooki keskkonnas töö autori sõbralistis olevatele inimestele ning gruppides Finantsvabadus ja Saare investor. Ankeetküsimustiku vastuste analüüsi tulemusel saadi vastused uurimisküsimustele.

Uuringu tulemuste põhjal koostati Saare maakonnas elava investori profiil. Saare maakonna investor hindab oma investeerimisalaseid teadmisi pigem keskmiseks või madalaks. Kõige enam investeeritakse üksikaktsiatesse ja investeerimisfondidesse, kuid populaarseks osutus ka krüptovara. Kõige enam on Saare maakonna elanikel portfelli suurusjärgus 1001–5000 eurot. Peamised eesmärgid investeerimiseks on raha väärtuse kasvatamine, finantsvabaduse saavutamine ja pensionipõlveks raha kogumine. Investorid on pigem riskialtid, kuna eelistavad investeerida kõrge riskiga varaklassidesse. Samuti on nad rohkem passiivse investeerimisstrateegiaga, kuna soovivad investeerida pikaajalistesse investeeringutesse.

Põhilised tegurid, mille põhjal Saare maakonna elanik investeerimisotsuseid teeb, on investeeringu kasvupotentsiaal, sisetunne, maailmamajanduse olukord ja eelnevad kogemused. Samuti selgus, et investeerimisotsuste mõjuteguritest mõjutavad vastajaid kõige enam huvipakkuva ettevõtte majandustulemused, riigi majanduslik olukord ja investoritest mõjuisikute ja rahablogijate postitused. Vastajate investeerimisotsuseid pigem ei mõjuta teiste investorite investeeringud,

sõprade, tuttavate või sugulaste soovitusel ega meediakajastus ja reklaamkampaniad, millest järeldati, et karjakäitumist investoritel ei nähtu.

Uurides mitte investeerijatest vastajate investeerimist takistavaid tegureid, selgus, et kõige enam ei tegeleta investeerimisega teadmiste ja rahaliste vahendite puudumise tõttu. Ligi pooled vastajatest sooviksid investeerimisega alustada, kui puuduksid takistavad tegurid ning sama paljud ei ole päris kindlad, kas sooviksid alustada või mitte. Kõige huvipakkumaks varaklassiks osutus kinnisvara ja väiksem on huvi võlakirjade, ühisrahastuse ja iduinvesteeringute vastu.

Viimasena uuriti saarlaste huvi kohalike investeerimisobjektide vastu. Tulemused näitasid, et investeerimisega tegelevad vastajad on kohalikest investeerimisobjektidest veidi rohkem huvitatud, kuid üldiselt on nii investeerivate kui ka mitte investeerivate vastajate huvi keskmine. Üle pooled investeerimisega tegelevad vastajad sooviksid investeerida börsil olevasse Saare maakonna ettevõttesse, mitte investeerijad aga kohalikku elu edendavasse objekti. 46% kõikidest vastajatest ei ole aga üldse huvitatud kohalikesse investeerimisobjektidesse investeerimisest.

Siinse töö kitsaskohana võib välja tuua selle, et uuringus osales väike hulk maakonna elanikke (0,6% kogu maakonna elanikest). Samuti mõjutas tulemusi tugevalt see, et küsimustikku jagati investeerimisega seotud gruppides, mistõttu jõudis küsimustik suuremal hulgal investoriteni. Samuti ei saa kindlaks teha, kas küsimustikule vastajad on ka päriselt Saare maakonna elanikud.

Autori arvates täideti töö eesmärk ja püstitatud uurimisküsimused said vastused. Esitatud tulemuste ja järelduste põhjal on võimalik soodustada investeerimisega alustamist Saare maakonna elanike seas. Tulemused annavad ka ülevaate, millised investeeringud on saarlaste jaoks kõige huvipakkumamad.

Teema uurimisega on võimalik jätkata erinevatel suundadel, näiteks uurida süvitsi Saare maakonna elanike isikuomaduste ja investeerimisharjumuste seost või teha jätku-uuring Ukraina sõja ja COVID-19 mõjust investeerimistegevusele. Lisaks soovitab töö autor korraldada Saaremaal rohkem investeerimisalaseid koolitusi, kuna suurimaks investeerimist takistavaks teguriks osutus teadmiste puudumine.

SUMMARY

Investment Habits of Saare County Residents

Kerli Kruusik

Investing has become more popular in Estonia. People are intrigued by it and strive towards financial self-development. Anita Hansen's 2018 research paper titled "Analysis of the financial behaviour of residents of Saaremaa" concluded that Saare County residents invest only a small percentage of their finances and highlighted their lack of awareness as one potential contributor. The current thesis investigated the situation four years later.

The objective of this thesis was to establish what kinds of investment choices investors of Saaremaa make, which factors influence these decisions and which variables hinder or facilitate potential investing activities of non-investing residents. Additionally, residents' interest in investing in local investment objects was researched.

The theoretical section of this thesis introduced general information about investing and saving, provided an overview of different investment opportunities, entailing eight main classes of assets, highlighted opportunities for investing in local investment objects and outlined six factors influencing investment decisions, namely personality traits, excessive confidence, herd mentality, media coverage and social media, risk tolerance and economic contributors. A quantitative research method was used and an online survey was carried out via Facebook and distributed to the network of the author as well as people in the groups Finantsvabadus (Financial Freedom in English) and Saare investor. Questionnaire responses served as means to answer the research questions.

The sample of the empirical study constituted 199 residents of Saare County, aged 17–78. Nearly 2/3 of the respondents were women and 1/3 men. The 30–39 age group had the most respondents and respondents' mean age was 36.9. 55.3% of the sample were active investors and 44.7% were not.

Based on the results of this study, a prototypical investor profile of Saare County residents was developed. Investors generally evaluate themselves as having little or moderate knowledge about investing. Investments in single stocks and investment funds are the most prevalent. The investment portfolios of Saare County residents are most commonly valued at 1001–5000 Euros. The main reasons for investing are increasing the value of finances, achieving financial freedom and saving up for retirement. Investors tend to be willing to risk and use a passive investment strategy.

The main factors contributing to the investment decisions of Saare County residents include investments' growth potential, intuition, global economy and previous experience. Additionally, ways in which these variables affect investment decisions were investigated. The most influential factors were the performance indicators of the companies in question, the country's economic state and the posts of investor influencers and finance bloggers.

Elucidating investment-hindering factors, it was revealed that the most common reasons for not engaging in investing were lack of knowledge and lack of finances. Nearly half of the non-investing respondents would have liked to start investing if the impact of hindering factors was minimized and the same percentage of respondents remained ambivalent about their motivation. Real estate was the asset category the most people were interested in.

Finally, residents' interest in local investment objects was investigated. Results showed that respondents engaged in investing were on average slightly more interested in local objects, however, in general, interest among both investors and non-investors was moderate. More than half of the investors would have liked to invest in Saare County companies on the stock market, non-investors were interested in objects promoting local development. 46% of all respondents were uninterested in investing in local investment objects.

The author of this thesis assesses the set objectives to have been fulfilled and the research questions to have been answered. These results and conclusions can serve as basis for promoting investing among Saare County residents. The study also provides an overview of the kinds of investments residents find most interesting.

KIRJANDUS

- Al-Tamimi, H. A. H. (2006). Factors Influencing Individual Investor Behavior: An Empirical study of the UAE Financial Markets. *The Business Review*, 5 (2), 225–232.
Kättesaadav: <https://www.researchgate.net/publication/257936341> (13.03.2022)
- Altman, M. (2014). Behavioral Economics, Thinking Processes, Decision-Making, and Investment Behavior. Baker, H. K., & Ricciardi, V. (toim.), *Investor behavior: The psychology of financial planning and investing* (lk 43–61). Hoboken: NJ: John Wiley & Sons, Inc. Kättesaadav: <https://ssrn.com/abstract=2397713> (22.02.2022)
- Andersen, J. V. (2007). Detecting anchoring in financial markets. *Journal of Behavioral Finance*, 11 (2), 129–133. Kättesaadav: <https://arxiv.org/pdf/0705.3319.pdf> (13.03.2022)
- Appel, M. (2010). *Higher Returns from Safe Investments: Using Bonds, Stocks, and Options to Generate Lifetime Income*. London: Pearson Publishing.
- Baker, H. K., & Ricciardi, V. (toim.). (2014). *Investor behavior: The psychology of financial planning and investing*. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1002/9781118813454> (19.02.2022)
- Barber, B. M., Odean, T. (2001). Boys Will Be Boys: Gender, Overconfidence, and Common Stock Investment. *Quarterly Journal of Economics*, 116 (1), 261–292. Kättesaadav: <http://faculty.haas.berkeley.edu/odean/papers%20current%20versions/boyswillbeboys.pdf> (22.02.2022)
- Bayar, Y., Sezgin, H. F., Öztürk, Ö. F., Şaşmaz, M. Ü. (2020). Financial Literacy and Financial Risk Tolerance of Individual Investors: Multinomial Logistic Regression Approach. *SAGE Open*, 10 (3), 1–11. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1177/2158244020945717> (25.02.2022)
- Bhargava, R., Herman, W., Feld, B. (2020). *The Startup Playbook: Founder-To-Founder Advice from Two Startup Veterans*. Hoboken: John Wiley & Sons.

- Blank, S., Dorf, B. (2020). *The Startup Owners Manual: The Step-by-Step Guide for Building a Great Company*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Bollampelly, N. R. (2016). *Understanding Role of Social Media in Investor Reactions*. [Master thesis, Dublin Business School]. Kättesaadav: <https://esource.dbs.ie/handle/10788/3191> (14.03.2022)
- Burniske, C., Tatar, J. (2018). *Krüptovara: Innovaatilise investor teejuht bitcoin'i juurde ja kaugemale*. Tallinn: AS Äripäev.
- Chen, J. (2021). *Financial Asset*. Investopedia. Kättesaadav: <https://www.investopedia.com/terms/f/financialasset.asp> (14.05.2022)
- Copp, C. M. (2020). *Seed Capital*. Investopedia. Kättesaadav: <https://www.investopedia.com/terms/s/seedcapital.asp> (27.03.2022)
- D'Arcangelis, A. M., Rotundo, G. (2015). Mutual funds relationships and performance analysis. *Qual Quant*, 49, 1573–1584. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1007/s11135-014-0066-z> (17.04.2022)
- Daniel, K., Hirshleifer, D., Subrahmanyam, A. (1998). Investor psychology and security market Under- and overreactions. *The Journal of Finance*, 53 (6), 1839–1885. Kättesaadav: <https://www.jstor.org/stable/117455> (19.02.2022)
- Eesti Keele Instituut. (2012). *Võõrsõnade leksikon veebiversioon*. Kättesaadav: <https://www.eki.ee/dict/vsl/> (16.04.2022)
- Eesti Pank. *Hinnastabiilsuse tähtsus*. Kättesaadav: <https://www.eestipank.ee/rahapoliitika/hinnastabiilsuse-tahtsus> (12.03.2022)
- Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus. *Riskikapital*. Kättesaadav: <https://eas.ee/alustav/finantseerimise-kaasamine/riskikapital/> (09.03.2022)
- Fernando, J. (2022). *Bond*. Investopedia. Kättesaadav: <https://www.investopedia.com/terms/b/bond.asp> (14.05.2022)
- Finantsinspeksioon. (2021). *Innovatsioonikeskus*. Kättesaadav: <https://www.fi.ee/et/finantsinspeksioon/innovatsioonikeskus> (12.02.2022)
- Funderbeam. *Boost Yourself*. Kättesaadav: <https://www.funderbeam.com/syndicate/boostyourself> (15.03.2022)

- Fundwise. *LAHHENTAGGE*. Kättesaadav: <https://fundwise.me/et/pitch/lahhentagge>
(15.03.2022)
- Fung, L., Durand, R. B. (2014). Personality traits. Baker, H. K., & Ricciardi, V. (toim.), *Investor behavior: The psychology of financial planning and investing* (lk 99–115). Hoboken: John Wiley & Sons, Inc. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1002/9781118813454.ch6>
(22.02.2022)
- Gail, S., Artino, A. R. (2013). Analyzing and Interpreting Data From Likert-Type Scales. *Journal of Graduate Medical Education*, 5(4), 541–542. Kättesaadav: <http://dx.doi.org/10.4300/JGME-5-4-18> (28.04.2022)
- Ganti, A. (2022). *Angel Investor*. Investopedia. Kättesaadav: <https://www.investopedia.com/terms/a/angelinvestor.asp> (27.03.2022)
- Geetha, S. N., Vimala, K. (2014). Perception of Household Individual Investors towards Selected Financial Investment Avenues (With Reference to Investors in Chennai City). *Procedia Economics and Finance*, 11(14), 360–374. Kättesaadav: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00204-4](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00204-4) (19.02.2022)
- Gibson, R., Michayluk, D., Van de Venter, G. (2013). Financial risk tolerance: An analysis of unexplored factors. *Financial Services Review*, 22 (1), 23–50. Kättesaadav: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=87050291&site=eds-live> (27.02.2022)
- Gill, S., Khurshid, M. K., Mahmood, S., Ali, A. (2018). Factors Effecting Investment Decision Making Behavior: The Mediating Role of Information Searches. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 7 (4), 758–767. Kättesaadav: <https://european-science.com/eojnss/article/view/5530> (19.02.2022)
- Gogtay, N. J., Thatte, U. M. (2017). Statistics for Researcher: Principles of Correlation Analysis. *Journal of the Association of Physicians of India*, 65(3), 78–80. Kättesaadav: https://www.kem.edu/wp-content/uploads/2012/06/9-Principles_of_correlation-1.pdf
(28.04.2022)
- Gowri B. S., Ram, V. S. (2019). Influence of news on rational decision making by financial market investors. *Investment Management and Financial Innovations*, 16(3), 142–156. Kättesaadav: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.14](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.14) (13.03.2022)

- Grable, J. E., Roszkowski, J. R. (2008). The influence of mood on the willingness to take financial risks. *Journal of Risk Research*, 11 (7), 905–923. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1080/13669870802090390> (27.02.2022)
- Han, K. W., Park, S-B. (2019). An Analysis on the Effects of Economic Conditions on Investment Behavior: Focusing on Level of Finance Knowledge, Income-Expenditure Balance and Liquidity Constraints. *International Journal of Economics and Finance*, 11(11), 1916 – 9728. Kättesaadav: <https://doi.org/10.5539/ijef.v11n11p52> (16.04.2022)
- Hansen, A. (2018). *Saaremaa elanike finantskäitumise analüüs*. [Bakalaureusetöö, Tallinna Tehnikaülikool]. TalTech raamatukogu Digikogu. Kättesaadav: <https://digikogu.taltech.ee/et/Item/111820a3-a090-4a5f-8d3b-ae152f233b79> (28.01.2022)
- Hussein, S. A. (2011). *Business and Real Estate Cycles: The Kuala Lumpur office market*. [Master thesis, Architecture and the Built Environment]. Kättesaadav: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:491655/FULLTEXT01.pdf> (10.02.2022)
- Investor.gov. *Introduction to Investing*. U.S. Securities and Exchange Commission. Kättesaadav: <https://www.investor.gov/introduction-investing> (25.03.2022)
- Kickstarter. *ÕselBirch Birch Water Drinks – ESTonishingly refreshing!*. Kättesaadav: <https://www.kickstarter.com/projects/721501539/oselbirch-birch-water-drinks> (15.03.2022)
- Klapper, L., Panos, G. A. (2011). Financial literacy and retirement planning: the Russian case. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10 (4), 599–618. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1017/S1474747211000503> (25.02.2022)
- Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. (2021). RT I, 25.06.2021, 8. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/KOKS> (15.03.2022)
- Liivamägi, K., Talpsepp, T., Vaarmets, T. (2020). *Rahaedu põhimõtted: Kuidas haarata kontroll oma rahaasjade üle ja saavutada rahaline vabadus*. Tallinn: Argo.
- Lo, A. W., Repin, D. V., Steenbarger, B. N. (2005). Fear and greed in financial markets: a clinical study of day-traders. *American Economic Review*, 95 (2), 352–359. Kättesaadav: <https://doi.org/10.3386/w11243> (19.02.2022)

- Maksu- ja Tolliamet. (2022). *Krüptoraha*. Kättesaadav: <https://www.emta.ee/eraklient/maksud-ja-tasumine/maksustatavad-tulud/krüptoraha> (12.03.2022)
- Meriküll, J., Rõõm, T. (2009). *Eesti leibkondade finantskäitumise ja tarbimisharjumuste küsitlus 2017. aasta küsitluse tulemused*. Eesti Pank. Kättesaadav: https://haldus.eestipank.ee/sites/default/files/publication/en/occasionalpapers/2019/ep_op_01_2019_taiendatud_4.pdf (25.02.2022)
- Mollick, E. (2013). The dynamics of crowdfunding: An exploratory study. *Journal of Business Venturing*, 29 (1), 1–16. Kättesaadav: <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2013.06.005> (16.02.2022)
- Nasdaq kodulehekülg. (2022). Kättesaadav: <https://nasdaqbaltic.com/et/> (15.03.2022)
- Nurga, A. (toim). (2007). *Investeermise teejuht*. Tallinn: AS Äripäev (23.02.2022)
- Obamuyi, T. (2013). Factors Influencing Investment Decisions in Capital Market: a Study of Individual Investors in Nigeria. *Organizations and Markets in Emerging Economies*, 4(1), 141–161. Kättesaadav: <https://doi.org/10.15388/omee.2013.4.1.14263> (13.03.2022)
- Palmer, B. (2022). *A Beginner's Guide to Precious Metals*. Investopedia. Kättesaadav: <https://www.investopedia.com/articles/basics/09/precious-metals-gold-silver-platinum.asp> (14.05.2022)
- Prosad, J. M., Kapoor, S., Sengupta, J. (2012). An Examination of Herd Behavior: An Empirical Evidence from Indian Equity Market. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 3 (2), 154–157. Kättesaadav: <https://doi.org/10.7763/IJTEF.2012.V3.190> (28.02.2022)
- Rahandusministeerium. (2021). *Eesti elanike rahatarkuse edendamise strateegia aastateks 2021 – 2030*. Kättesaadav: https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/eesti_elanike_rahatarkuse_edendamise_strateegia_aastateks_20212030_0.pdf (24.01.2022)
- Rahandusministeerium. (2021). *Finants- ja ettevõtluspoliitika*. Kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/finants-ja-ettevotluspoliitika> (25.02.2022)
- Rahva Raamat. (2022). 2021. aasta TOP 100 raamatut. *Rahva Raamat blogi*. Kättesaadav: <https://blogi.rahvaraamat.ee/aasta-top/2021-aasta-top-100-raamatut/> (24.01.2022)

- Raidla, O., Nasdaq Tallinn turundus- ja kommunikatsioonijuhi 27. jaanuar 2021. a e-kiri töö autorile.
- Ries, E. (2013). *Nutikas idufirma: Kuidas tänapäeva ettevõtjad kasutavad üliedukate äride ülesehitamiseks pidevat innovatsiooni*. Tallinn: AS Äripäev
- Roosaare, J. (2018). *Rikkaks saamise õpik*. Tallinn: Leguar Capital OÜ.
- Saare, K. (2018). *Kuidas alustada investeerimisega*. Tallinn: WW Print.
- Saaremaa Vallavolikogu. (2021). *Saaremaa valla arengukava 2019–2030*. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4121/0202/1001/arengukava.pdf> (15.03.2022)
- Sarwar, A., Afaf, G. (2016). A comparison between psychological and economic factors affecting individual investor's decisionmaking behavior. *Cogent Business & Management*, 3(1), 2331–1975. Kättesaadav: <http://dx.doi.org/10.1080/23311975.2016.1232907> (16.04.2022)
- Sauga, A. (2017). *Statistika*. Tallinn: TTÜ Kirjastus. (14.05.2022)
- SEB. *Investeerimise ABC, võlakirjad*. Kättesaadav: https://www.seb.ee/sites/default/files/mifid/Volakirjad_EE.pdf (06.02.2022)
- Smith, T. (2021). *Crowdfunding*. Investopedia. Kättesaadav: <https://www.investopedia.com/terms/c/crowdfunding.asp> (27.03.2022)
- Statman, M., Thorley, S., Vorkink, K. (2006). Investor overconfidence and trading volume. *Review of Financial Studies*, 19 (4), 1531–1565. Kättesaadav: <https://www.jstor.org/stable/4123481> (19.02.2022)
- Suimets, A. (2021, 20. oktoober). Enefit Greeni erakordne aktsiapakkumine. *Swedbank blogi*. Kättesaadav: <https://blog.swedbank.ee/investeerimine/enefit-greeni-erakordne-aktsiapakkumine> (15.03.2022)
- Tapver, T. (2017). *Kesk- ja Ida-Euroopa aktiivselt juhitud aktsiafondide edukus: Õnn või oskused?*. [Magistritöö, Tallinna Tehnikaülikool]. TalTech raamatukogu Digikogu. Kättesaadav: <https://digikogu.taltech.ee/et/Item/41b41f6c-d8d9-4a9d-8637-67c942c2d2c9> (28.01.2022)
- Tearu, K. (2020, 12. märts). Milliseid eeliseid pakub ettevõtte kaudu investeerimine ja millal seda mitte teha. *Robby & Bobby*. Kättesaadav:

<https://robbybobby.ee/finantsjuhtimine/milliseid-eeliseid-pakub-ettevotte-kaudu-investeerimine-ja-millal-seda-mitte-teha/> (12.03.2022)

Tyson, E. (2021). *Investing in Your 20s ja 30s for Dummies* (3rd ed.). Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.

Wati, R., Kumar, M. D., Kambuaya, M., Jamil, F., Muneer, S. (2015). Determinants of the Risk Tolerance of Individual Investors. *International Journal of Economics and Financial*, 5(5), 10–11. Kättesaadav:

https://www.researchgate.net/publication/320198024_Determinants_of_the_Risk_Tolerance_of_Individual_Investors (15.03.2022)

Welch, L. (2022). *Saving vs. Investing: What's the Difference?*. Investopedia. Kättesaadav:

<https://www.investopedia.com/articles/investing/022516/saving-vs-investing-understanding-key-differences.asp> (14.05.2022)

Wise, S., Feld, B. (2017). *Startup Opportunities: Know When to Quit Your Day Job*. Hoboken: John Wiley & Sons.

Wärneryd, K.E. (2001). *Stock-Market Psychology: How People Value and Trade Stocks*. Cheltenham: Edward Elgar.

Yavana, R. S., Prerana, M. (2021). Social-Media Influence on the Investment Decisions Among the Young Adults in India. *Asia-Pacific Journal of Management and Technology*, 2(1), 17–26. Kättesaadav: <https://doi.org/10.46977/apjmt.2021v02i01.003> (14.03.2022)

LISAD

Lisa 1. Küsitluse ankeet

Hea vastaja!

Viin lõputöö jaoks läbi uuringut Saare maakonna elanike investeerimise kohta.

Uuringu eesmärk on välja selgitada, milliseid investeerimisvalikuid Saare maakonna elanikud teevad, mis mõjutab nende investeerimisotsuseid ja millised on investeerimist takistavad tegurid. Vastama on oodatud kõik Saare maakonna elanikud, hoolimata sellest, kas tegelete investeerimisega või mitte.

Teie vastused on uuringu edukaks läbiviimiseks väga olulised, seega olen tänulik, kui leiate aega küsimustiku täitmiseks. Vastamine võtab aega umbes 5–10 minutit. Vastamine on vabatahtlik ning täielikult anonüümne. Küsimustiku vastustele on juurdepääs vaid uuringut teostaval isikul.

Täna Teid aja ja panuse eest!

Kerli Kruusik

Tallinna Tehnikaülikooli Kuressaare Kolledži III aasta tudeng

1. Kas kogute raha säästudesse? (Säästud e rahaline puhver, meelerahufond, kõrvale pandud vaba raha.)

- Jah
- Ei
- Olen kogunud, kuid hetkel ei kogu

2. Mitu protsenti oma sissetulekutest säästate?

- Kuni 5%
- 5–10%
- 11–20%
- 21–30%
- 31–40%
- 41–49%
- 50% või rohkem

3. Kui säästud puuduvad või hetkel ei säästa, mis on selle põhjuseks?

- Ebapiisava sissetuleku tõttu ei ole võimalik säästa
- Suured kulud ei võimalda raha kõrvale panna
- Suunan raha kohe investeerimiseks
- Ei tunne vajadust säästmiseks
- Muu

4. Kas tegelete investeerimisega? (v.a II pensionisammas) *

- Jah
- Ei

5. Kust olete saanud peamise info investeerimise kohta?

- Sõbralt, tuttavalt või sugulaselt
- Meediast
- Raamatutest
- Internetist
- Koolitustelt

- Mõjuisikute vahendusel
- Ei tea investeerimisest mitte midagi
- Muu

6. Kui kaua olete tegelenud investeerimisega?

- Kuni 1 aasta
- 2–3 aastat
- 4–5 aastat
- 6–7 aastat
- 8–9 aastat
- 10+ aastat

7. Kas investeerite eraisiku ja/või ettevõtte alt?

- Eraisiku
- Ettevõtte

8. Mis on teie investeerimise peamised eesmärgid?

- Raha väärtuse kasvatamine
- Finantsvabaduse saavutamine
- Pensionipõlveks raha kogumine
- Lisasissetuleku teenimine passiivse tulu näol
- Suurema väljamineku jaoks raha kasvatamine (nt auto või kinnisvara ost)
- Laste tuleviku kindlustamine
- Muu

9. Kuidas hindate oma investeerimisalaseid teadmisi?

- Väga madalad
- Madalad
- Keskmised
- Kõrged
- Väga kõrged
- Ei oska hinnata

10. Millistes varaklassides on Teie investeeringud?

- Üksikaktsiad
- Investeerimisfondid (k.a III samm)
- Võlakirjad
- Kinnisvara (v.a eluase)
- Ühisrahastus (sh iduinvesteeringud ühisrahastusplatvormil)
- Iduinvesteeringud (ühisrahastusplatvormi väliselt)
- Krüptovara
- Muu

11. Mis suurusjärgus on Teie investeerimisportfell? (EUR) (v.a II pensionisamm)

- Kuni 1000
- 1001–5000
- 5001–10 000
- 10 001–15 000
- 15 001–20 000
- 20 001–30 000

- 30 000–50 000
- 50 001–70 000
- 70 001–100 000
- 100 000–150 000
- 150 001–200 000
- 200 001–500 000
- 500 001–1 000 000
- Suurem kui 1 000 000

12. Järjestage investeeringute mahu poolest (rahaline väärtus) kolm suurimat varaklassi oma portfellis alustades suurimast (nt üksikaktsiad, krüptovara, võlakirjad). (v.a II pensionisammas)

---

13. Mille põhjal teete investeerimisotsuseid?

- Sõprade, tuttavate või sugulaste soovitusel
- Meediakajastuse või reklaami põhjal
- Sotsiaalmeedia põhjal (tuntud investorid, rahablogid jm)
- Teiste investorite tehtud investeeringute põhjal (nt tuntud investor soetab firma X aktsiaid)
- Investeeringu kasvupotentsiaali põhjal
- Riski suuruse järgi (st eelistate riskantsemaid/vähem riskantsemaid investeerimistooteid)
- Eelnevate kogemuste põhjal
- Ettevõtte majandustulemuste põhjal
- Maailmamajanduse olukorrast põhjal
- Sissetuleku suurusese järgi
- Sisetunde põhjal
- Muu

14. Investeerimisotsuste mõjutegurid:

Mil määral mõjutavad järgnevad tegurid teie investeerimist? (1 – ei mõjuta üldse, 5 – mõjutab väga)

14.1 Sõprade, tuttavate või sugulaste soovitused

Ei mõjuta üldse					Mõjutab väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.2 Meediakajastus, reklaamkampaniad

Ei mõjuta üldse					Mõjutab väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.3 Investoritest mõjuisikute, rahablogijate postitused

Ei mõjuta üldse					Mõjutab väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.4 Teiste investorite tehtud investeeringud (nt tuntud investor soetab firma X aktsiaid)

Ei mõjuta üldse					Mõjutab väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.5 Huvipakkuva ettevõtte majandustulemused

Ei mõjuta üldse					Mõjutab väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.6 Riigi majanduslik olukord

Ei mõjuta üldse					Mõjutab väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mil määral nõustute järgnevate väidetega? (1 - ei nõustu üldse, 5 - nõustun väga palju)

14.7 Investeerides olen valmis võtma suuri riske.

Ei nõustu üldse					Nõustun väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.8 Positiivse investeerimiskogemuse saamisel (nt suurema summa teenimine) olen valmis võtma suuremaid riske.

Ei üldse	nõustu			Nõustun väga palju	
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.9 Investeeringute riskitase sõltub minu sissetuleku suurusest.

Ei üldse	nõustu			Nõustun väga palju	
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.10 Investeerides eelistan pikaajalisi investeeringuid.

Ei üldse	nõustu			Nõustun väga palju	
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.11 Investeeringute langust nähes vaatan seda kui võimalust juurde soetamiseks.

Ei üldse	nõustu			Nõustun väga palju	
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.12 Raha kaotamise hirmus olen investeringu langushetkel kahjumiga maha müünud.

Ei nõustu üldse					Nõustun väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.13 Tunnan ennast investeerides enesekindlalt.

Ei nõustu üldse					Nõustun väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.14 Investeerimisotsuseid tehes jälgin oma sisetunnet.

Ei nõustu üldse					Nõustun väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.15 Olukord maailmamajanduses mõjutab minu investeerimisotsuseid.

Ei nõustu üldse					Nõustun väga palju
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Mis põhjustel Te ei investeerii?

- Puudub huvi investeerimise vastu
- Puuduvad piisavad teadmised

- Puuduvad piisavad rahalised vahendid
- Hirm kaotada raha
- Ei pea investeerimist vajalikuks
- Negatiivsed kogemused (täpsustage millised järgmises küsimuses)
- Muu

16. Kui valisite „negatiivsed kogemused“, siis palun täpsustage.

---

17. Kas takistavate tegurite puudumisel oleks soov alustada investeerimist?

- Jah
- Ei
- Võib-olla

18. Millistesse varaklassidesse sooviksite investeerida, kui puuduksid Teid takistavad tegurid?

- Üksikaktsiad
- Investeeringufondid (k.a III samm)
- Võlakirjad
- Kinnisvara (v.a eluase)
- Ühisrahastus (sh iduinvesteeringud ühisrahastusplatvormidel)
- Iduinvesteeringud (Ühisrahastusplatvormi välised)
- Krüptovara
- Ei ole varaklassidega kursis
- Muu

19. Mil määral oleksite huvitatud investeerima Saare maakonna kohalikesse investeerimisobjektidesse? (1 – ei oleks üldse huvitatud, 5 – oleksin väga huvitatud)

Näiteks alustavad ettevõtted, objektid mis edendavad kohapealset elu, börsil olevad Saare maakonna ettevõtted, ühisrahastusplatvormil finantseerimist küsivad Saare maakonna ettevõtted.

Ei ole üldse huvitatud					Olen väga huvitatud
1	2	3	4	5	
☐	☐	☐	☐	☐	

20. Millistesse Saare maakonna investeerimisobjektidesse investeerimine pakuks Teile kõige enam huvi?

- Ühisrahastusplatvormil finantseerimist küsivad Saare maakonna ettevõtte (sh iduinvesteeringud ühisrahastusplatvormil)
- Saare maakonna iduettevõtte (ühisrahastusplatvormi väliselt)
- Kohalik toetust vajav alustav ettevõtte
- Börsil olev Saare maakonna ettevõtte
- Kohalikku elu edendav objekt
- Ei ole üldse huvitatud
- Muu

Üldandmed

21. Mis on Teie sugu?

- Mees
- Naine
- Muu

22. Mis on Teie vanus täisaastates? (nt 21)*

_____

23. Milline on Teie kõrgeim haridustase?

- Põhiharidus
- Kutseharidus põhihariduse baasil
- Keskkharidus
- Kutseharidus keskkhariduse baasil
- Bakalaureusekraad/rakenduskõrgharidus
- Magistrikraad
- Doktorikraad
- Muu

24. Mis on Teie perekonnaseis?

- Vallaline
- Vabaabielus
- Abielus
- Lesk

25. Kui palju on Teil ülalpeetavaid lapsi?

- 0
- 1
- 2
- 3

- 4
- 5+

26. Milline on hetkel Teie tööhõive?

- Õpilane
- Üliõpilane
- Palgatööline
- Ettevõtja
- Pensionär
- Lapsehoolduspuhkusel
- Töotu
- Muu

27. Mis suurusjärgus on Teie brutosissetulek ühes kuus? (EUR)

- Kuni 600
- 601–1000
- 1001–1500
- 1501–2000
- 2001–2500
- 2501–3000
- 3001–3500
- 3501–4000
- Rohkem kui 4000

Lisa 2. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina Kerli Kruusik

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Saare maakonna elanike investeerimisharjumused“,

mille juhendaja on Paavo Kuuseok,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu,

---

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtajaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. ja 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.

sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
  3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.
-

_____ (kuupäev)